

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Dominika Novotná

**Povinnosti kupujícího z pohledu Úmluvy OSN o smlouvách o
mezinárodní koupi zboží**

Diplomová práce

Olomouc 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Povinnosti kupujícího z pohledu Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 28. září 2020

Dominika Novotná

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat svému vedoucímu práce, panu JUDr. Mag. iur. Michalovi Malackovi, Ph.D., MBA za ochotu, trpělivost a porozumění. A rovněž za odborné vedení a konzultace při přípravě této práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	6
Úvod.....	7
1 Vymezení pojmu kupní smlouva v mezinárodním prostředí	9
2 Obecná charakteristika Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží.....	10
2.1 Úvod	10
2.2 Struktura Vídeňské úmluvy.....	11
2.3 Aplikace Vídeňské úmluvy	12
2.4 Předmět úpravy.....	14
3 Jednotlivé povinnosti kupujícího	18
3.1 Placení kupní ceny.....	18
3.1.1 Stanovení kupní ceny	21
3.1.2 Stanovení ceny podle hmotnosti	24
3.2 Místo placení	24
3.2.1 Dohodnuté místo plnění	26
3.2.2 Místo podnikání jako místo placení.....	26
3.2.3 Plnění z ruky do ruky	26
3.2.4 Místo placení podle nároků na náhradu škody a poskytnutí plnění.....	27
3.3 Doba placení kupní ceny ve zvláštních případech	28
3.4 Splatnost bez výzvy.....	31
4 Převzetí dodávky	33
5 Práva prodávajícího při porušení smlouvy kupujícím.....	35
5.1 Prostředky právní ochrany prodávajícího.....	35
5.2 Právo prodávajícího na plnění.....	37
5.3 Dodatečná lhůta pro plnění.....	39
5.4 Zrušení smlouvy	40
5.4.1 Předpoklady práva na zrušení smlouvy obecně	41
5.4.2 Zrušení smlouvy po uplynutí dodatečné lhůty.....	42

5.4.3	Zrušení smlouvy a její účinky	43
5.5	Specifikace zboží prodávajícím.....	45
6	Stručné srovnání institutu povinností kupujícího z pohledu české právní úpravy a Úmluvy OSN o mezinárodní koupi zboží	48
7	Závěr	50
	Seznam použitých zdrojů	54
	Abstrakt	56
	Klíčová slova.....	57
	Abstract	58
	Keywords	59

Seznam použitých zkratek

BGB	Německý občanský zákoník
CISG	Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží
EU	Evropská unie
OSN	Organizace spojených národů
OZ	Občanský zákoník (nový)
SSD	Spolkový soudní dvůr
UNCITRAL	Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo

Úvod

Právo mezinárodního obchodu je považováno za velmi složitou právní disciplínu. Tento obor vyžaduje osvojení si alespoň základních dovedností v oblasti právních vztahů, vznikajících v rámci mezinárodního obchodu a je proto nezbytné, seznámit se s odbornou právní literaturou a judikaturou. Mezinárodní právo soukromé je z obsahového hlediska velmi pestré, ale zároveň do jisté míry i nepřehledné.

S ohledem na fakt, že seznámit se podrobně se všemi právními předpisy v tomto oboru je nad rámec této diplomové práce, je tato práce zaměřena na konkrétní právní předpis, jímž je Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (dále jen „Vídeňská úmluva“ či "Úmluva"). Na základě konzultací s vedoucím práce je téma zúženo na "povinnosti kupujícího z pohledu této Úmluvy", neboť pojmout celou problematiku tohoto právního předpisu v rozsahu stanoveném pro diplomovou práci není možné.

Po obsahové stránce je práce koncipována do několika kapitol a podkapitol, kdy nejnižší jednotkou je podkapitola. V první části práce je charakterizována kupní smlouva jako pojem. Poté následuje nastínění Úmluvy jako takové – její aplikace, vztah k mezinárodnímu právu soukromému a vyloučení jejího použití. Dále práce rozebírá jednotlivé povinnosti kupujícího a na závěr jsou porovnávány povinnosti kupujícího na základě Úmluvy v komparaci s českou právní úpravou. K logickému uspořádání vymezených témat slouží struktura práce, která je řazena od obecného ke konkrétnímu.

Tato diplomová práce má za cíl shrnout problematiku povinností kupujícího a pochopení smyslu úpravy této Úmluvy, rozšíření znalostí v oblasti mezinárodních obchodních transakcí a zisku alespoň základní orientace, v tomto tak důležitém dokumentu, ratifikovaném dnes již více než 80 státy (viz příloha I Úmluvy). V rámci práce bude usilováno o naplnění obecných cílů této diplomové práce a snaha o následující:

- osvojit si metody zpracování diplomové práce a práci s literaturou,
- orientovat se v právní literatuře a jejích pramenech,
- kriticky analyzovat studované prameny a zaujímat vlastní stanoviska,
- kriticky analyzovat dosavadní právní normy a předpisy.

K dosažení těchto cílů budou použity zejména analytické, syntetické a komparativní metody ve spojení se studiem odborné literatury a informacemi publikovanými na internetu. V práci bude podrobně rozebrána mezinárodně právní úprava, jednak z pohledu jazykového výkladu, jelikož

Vídeňská úmluva je původně v jazyce anglickém. Překlad do českého jazyka může být někdy zavádějící, stejně tak, jako jednotlivé termíny či znění předpisu v anglickém jazyce mohou být nejednoznačné. Při výkladu musí být vždy brán zřetel na specifické interpretační zásady vyplývající z mezinárodní povahy Úmluvy a jejího cíle, kterými se práce v úvodu rovněž zabývá. Další metoda, která bude použita je metoda sběru informací, jejich interpretace a analýza.

Hlavními zdroji předmětné práce jsou monografie, komentáře k právním předpisům a samotné právní předpisy. Dále práce čerpá z odborných článků a v neposlední řadě z rozhodnutí mezinárodních soudů, které postupně vytváří judikaturu.

1 Vymezení pojmu kupní smlouva v mezinárodním prostředí

Kupní smlouva je součástí každodenního života nás všech. Koupě, jako taková, představuje jeden z historicky nejrozšířenějších způsobů směny, což je dáno především její jednoduchostí. Ta spočívá v tom, že postačí, když se dva či více subjektů kontraktu dohodne, že za peníze smění určitou hodnotu (věc). Právě díky penězům, se jedná o prostředek rychlé směny. To znamená, že obě strany smlouvy získají, co chtějí v relativně krátké době. To je například výhodou oproti barterovým smlouvám. Při vymezení pojmu kupní smlouvy v mezinárodním prostředí, vychází někteří autoři ze dvou základních hledisek¹:

- Subjektivní hledisko, které spočívá v tom, že smluvní strany mezinárodní kupní smlouvy nemají bydliště, event. sídlo na území téhož státu. Při posuzování tohoto hlediska není důležité, jakou mají smluvní strany státní příslušnost. Takto definované hledisko je dle autorů respektováno ve všech normách upravujících mezinárodní koupi zboží, včetně kolizních norem.
- Objektivní hledisko, ke kterému se přihlíží při vymezení pojmu mezinárodní kupní smlouvy a které se týká předmětu plnění, odesílaného z území jednoho státu do státu druhého.

Přístupným kritériem ke dvěma kritériím výše uvedeným je, že převod vlastnického práva z prodávajícího na kupujícího nemá za cíl, aby kupující takto získanou věc sám spotřeboval, ale naopak dále prodal jinému subjektu.²

Antonín Kanda definuje mezinárodní kupní smlouvu jako „*smlouvu uzavíranou mezi stranami, které nemají sídlo (bydliště), resp. místo podnikání, na území téhož státu, anebo zboží, které je předmětem, má být odesláno z jednoho státu do státu jiného, přičemž strany věděly nebo zřejmě vědět musely, že zboží má být dále prodáno, popř. má být kupujícím využito k jiným účelům*“.³ Naproti tomu jiní autoři vymezují kupní smlouvu jako smlouvu, jejíž smluvní strany mají každá své místo podnikání (sídlo, bydliště) v jiném státě. Takto definovaná mezinárodní kupní smlouva, tak je v rozporu s pojetím jiných autorů. Pro úplnost nutno dodat, že Vídeňská úmluva pojem „místo podnikání“ nedefinuje.⁴

¹ KANDA, Antonín. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku*. Linde Praha a.s., Praha 1999, s. 14.

² Tamtéž, s. 15.

³ Tamtéž.

⁴ Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

2 Obecná charakteristika Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží

2.1 Úvod

Před přijetím Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží byly Mezinárodním úřadem pro sjednocení soukromého práva v Římě vypracovány a poté v roce 1964 přijaty Haagské konvence o mezinárodní koupi zboží. Tyto však byly ratifikovány, spolu s výhradami, velmi omezeným počtem států, a proto unifikační proces pokračoval dále v rámci OSN. Výsledkem bylo přijetí Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží ve Vídni v roce 1980.⁵ Úmluva vstoupila v platnost na základě svého článku 99 odst. 1 dnem 1. ledna 1988. Pro Českou a Slovenskou Federativní republiku vstoupila v platnost v souladu se svým článkem 99 odst. 2 dnem 1. dubna 1991 (pro Českou republiku od 1. ledna 1993).⁶

Návrh Úmluvy byl přijat většinou států. Konkrétně ze 62 přítomných států hlasovalo 42 kladně. Účastnily se socialistické státy, státy východní Evropy, státy Jižní Ameriky, Afriky a Asie.⁷ Přijetím Vídeňské úmluvy byla završena snaha o unifikaci právních norem s mezinárodním prvkem, v rámci Komise OSN pro mezinárodní obchod (UNCITRAL⁸). Úmluva tedy představuje nejúspěšnější pokus o sjednocení nejdůležitějších částí mnoha různých pravidel práva mezinárodního obchodu.⁹ Cílem Vídeňské úmluvy je umožnit a podporovat mezinárodní obchod mezi smluvními státy. Za tímto účelem Úmluva stanovuje hmotněprávní pravidla, která upravují práva a povinnosti obou stran, dodávky zboží, uzavírání smluv a opravné prostředky pro případ porušení smlouvy.

⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. Právnícké sešity, s. 21.

⁶ Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

⁷ BUTLER, Allison. *A Practical Guide to the CISG: Negotiations through Litigation*. 2. vydání. Aspen Publishers, 2007, s. 8.

⁸ UNCITRAL neboli Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo.

⁹ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii, s. V.

2.2 Struktura Vídeňské úmluvy

Vídeňská úmluva obsahující 101 článků se člení do čtyř částí, které se následně dělí do kapitol a oddílů. V následujících odrážkách přiblížím jejich obsah.

- První část (čl. 1-13 Úmluvy) obsahuje pravidla týkající se oblasti působnosti (kapitola I, čl. 1-6 Úmluvy) a několik obecných ustanovení (kapitola II, čl. 7-13 Úmluvy).
- Druhá část (čl. 14-24 Úmluvy) se zabývá problematikou uzavírání smluv.
- Třetí část (čl. 25–88 Úmluvy) je zdaleka nejkomplexnější částí Úmluvy. Tato je nazvána „Koupě zboží“ a je dále rozdělena do pěti kapitol, které se člení na oddíly:
 - Kapitola I (čl. 25–29 Úmluvy) obsahuje některá obecná ustanovení, která mohou být relevantní v celé právní úpravě obchodního práva, zejména definici pojmu „podstatné porušení“, který je významný zejména jako předpoklad pro dostupnost určitých opravných prostředků, včetně práva na odstoupení od smlouvy (viz čl. 49, 64, 72 a násl. Úmluvy).
 - Kapitola II (Čl. 30-52 Úmluvy) se zabývá povinnostmi prodávajícího. Po obecném pravidlu v čl. 30 Úmluvy stanovujícím povinnosti prodávajícího obecně, oddíl I (čl. 31-34 Úmluvy) se zabývá dodáním zboží a předáním dokladů. Oddíl II (čl. 35-44 Úmluvy) se zabývá konformitou zboží a nároky třetích osob a konečně oddíl III (čl. 45-52 Úmluvy) obsahuje základní prvek každého obchodního práva, kterým jsou opravné prostředky kupujícího za porušení smlouvy prodávajícím.
 - Kapitola III (čl. 53–65 Úmluvy) má podobnou strukturu: Čl. 53 Úmluvy obecně uvádí povinnosti kupujícího. Oddíl I (čl. 54-59 Úmluvy) se zabývá povinností zaplatit kupní cenu. Oddíl II (čl. 60 Úmluvy) se krátce zabývá povinností převzetí zboží. Oddíl III (čl. 61-64 Úmluvy) upravuje opravné prostředky prodávajícího za porušení smlouvy kupujícím.
 - Kapitola IV (čl. 66-70 Úmluvy) se zabývá přechodem nebezpečí škody. Tato část úzce souvisí s povinností kupujícího platit kupní cenu, a proto se jí Úmluva zabývá v rámci kapitoly o platební povinnosti.
 - Kapitola V (čl. 71-88 Úmluvy) obsahuje společná ustanovení o závazcích prodávajícího a kupujícího. Oddíl I (čl. 71-73 Úmluvy) se zabývá smlouvami o předčasném porušení a splátkách. Oddíl II (články 74-77 Úmluvy) obsahuje mimořádně důležitá pravidla pro náhradu škody; tento oddíl je úzce spjat s

oddílem VI (články 79-80 Úmluvy), který upravuje výjimky z přísné odpovědnosti za škody, které Úmluva ukládá stranám. Oddíl III (článek 78 Úmluvy) obsahuje stručné pravidlo o úrocích. Oddíl V (články 81-84 Úmluvy) upravuje účinky odstoupení od smlouvy a oddíl VI (články 85-88 Úmluvy) se zabývá zachováním zboží.

- Čtvrtá a poslední část (čl. 89-101 Úmluvy) obsahuje závěrečná ustanovení. Prvky mezinárodního práva veřejného, které se zabývají zejména podrobnostmi ratifikace s možnými výhradami vůči některým částem nebo ustanovením Úmluvy a vstupem Úmluvy v platnost.¹⁰

2.3 Aplikace Vídeňské úmluvy

Na úvod považuji za důležité zmínit, že je zapotřebí vykládat tento mezinárodně unifikovaný právní předpis v souladu se specifickými zásadami a principy, neboť pravidla pro výklad Vídeňské úmluvy kladou na soudy, rozhodce a mezinárodní obchodníky poměrně vysoké nároky. Specifikace výkladu se odráží primárně v interpretačních zásadách, které jsou zakotveny v čl. 7 odst. 1 Úmluvy. Mezi tyto řadíme potřebu přihlídnout k mezinárodní povaze Vídeňské úmluvy neboli požadavek na její autonomní interpretaci nezávislou na jakémkoli vnitrostátním právním řádu, podporu jednotnosti při jejím použití a dodržování dobré víry v mezinárodním obchodu. Poslední zmíněná výkladová zásada byla v rámci předmětného ustanovení přijata nikoli jako povinnost smluvních stran, ale jako interpretační zásada, neboť činila výkladové potíže již při přípravě úmluvy a v případě jejího přijetí, jako principu, by tato mohla být natolik neurčitá, že by znemožnila právě jednotnou interpretaci Úmluvy. Co se týče metod výkladu, je v zásadě možné využít metod známých z českého vnitrostátního práva. Těmito jsou primárně výklad jazykový, logický a při jejich případné neúčinnosti také metody výkladu systematického, historického a teleologického, přičemž musí být vždy brán ohled právě na specifické interpretační zásady vyplývající z mezinárodní povahy Úmluvy a jejího cíle, kterým je sjednocení právních norem upravujících mezinárodní kupní smlouvu.¹¹

¹⁰ HUBER, Peter. MULLIS Allastair. *The CISG: a new textbook for students and practitioners*. München: Sellier, 2007. s. 4.

¹¹ ŽÍDEK, Petr. Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží: specifika výkladu mezinárodně unifikovaného právního předpisu. Právní fórum. Praha: ASPI Publishing, 2008, 5(3), s. 81-89.

Pro aplikaci Úmluvy je nutné splnit čtyři podmínky, a to tři podmínky objektivní a jednu podmínku subjektivní. První podmínkou je mezinárodní prvek obsažený v kupní smlouvě. K vymezení mezinárodního prvku je rozhodující pouze subjektivní hledisko upravené v článku 1 Úmluvy, kde je upraven způsob aplikace Vídeňské úmluvy, který předpokládá její použití dle čl. 1 odst. 1 písm. a) na smlouvy o koupi zboží mezi stranami, které mají místo podnikání v různých smluvních státech a dle čl. 1 odst. 1 písm. b) na smlouvy o koupi zboží mezi stranami, které mají místo podnikání v různých státech, jestliže podle ustanovení mezinárodního práva soukromého se má použít právního řádu některého smluvního státu. Z tohoto vymezení vyplývá dvojitá povaha předpisu.¹² V případě ustanovení čl. 1 odst. 1 písm. a) se jedná o normu přímou, protože pokud jsou oba státy, ve kterých mají smluvní strany svá místa podnikání, smluvními státy Úmluvy, použije se tato jako přímá norma, aniž by na ni bylo potřeba odkazovat vnitrostátními právními předpisy nebo aniž by se na danou smlouvu vztahovaly hmotněprávní normy vnitrostátního práva, což dokládá rozhodnutí krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. dubna 2010, sp. zn. 38 Co 228/2009.¹³ Naproti tomu v rámci čl. 1 odst. 1 písm. b) se jedná o věcnou normu mezinárodního práva soukromého, která je aplikována až na základě kolizní normy.¹⁴

Vedle tohoto základního ustanovení je nutné přihlédnout k článku 1 odst. 3, který říká, že za zcela nerozhodné je považováno kritérium státní příslušnosti, dále k článku 10 písm. a), který stanoví, že má-li strana více míst podnikání, je rozhodující to, jež má nejužší vztah ke smlouvě a jejímu plnění. Při určení tohoto místa se přihlédne ke všem okolnostem stranám známým nebo stranami zamýšleným do uzavření smlouvy. A nesmí být opomenut ani článek 10 písm. b), který

¹² KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. Mezinárodní právo soukromé. 8. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Právnícké učebnice. s. 208.

¹³ Princip aplikace Úmluvy podle čl. 1 odst. 1 písm. a): „Při zkoumání existence závazku na dodání a odběr zboží mezi účastníky, z nichž jeden je zahraničním subjektem, je třeba vycházet ze zákona č. 97/1963 Sb. (spor s mezinárodním prvkem). Podle §2 cit. zákona platí, že se ustanovení tohoto zákona použije jen tehdy, nestanoví-li mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, něco jiného. Jak Italská, tak Česká republika jsou smluvními státy Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží ze dne 11.4.1980, která byla vyhlášena pod č. 160/1991 Sb. (tzv. Vídeňská úmluva). Jestliže účastníci předmětné kupní smlouvy nevyhloučili ve smyslu čl. 6 Úmluvy její použití v daném vztahu, pak bylo třeba posoudit vztahy z kupní smlouvy mezi účastníky podle Vídeňské úmluvy, která se použije před právem těchto států včetně obchodního zákoníku České republiky.“

¹⁴ KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. Mezinárodní právo soukromé. 8. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Právnícké učebnice. s. 208.

říká, že nemá-li strana stálé místo podnikání, je rozhodující bydliště, popřípadě sídlo takové osoby.¹⁵

Druhou podmínkou pro aplikaci Úmluvy je, že se jedná o kupní smlouvu, což vyplývá z článku 1 Úmluvy, který říká, že „*Tato Úmluva upravuje smlouvy o koupi zboží...*“.¹⁶

Třetí podmínkou pro aplikaci Úmluvy je skutečnost, že předmětem mezinárodní kupní smlouvy je zboží a čtvrtým, posledním předpokladem pro aplikaci Úmluvy je podmínka subjektivní povahy, a to neexistence odchylného ujednání, zvyklostí či zavedené praxe stran, které mají v rámci smluvní volnosti možnost ovlivnit aplikaci Úmluvy svou vůlí.¹⁷ Podrobněji se těmto podmínkám práce věnuje níže.

Mimo tyto způsoby lze Vídeňskou úmluvu použít také jako ucelený soubor pravidel v rámci zásady smluvní volnosti, a to tam, kde neexistují podmínky pokryté uvedenými články. Tato pak bude použita stejně jako jiné obchodní podmínky.

2.4 Předmět úpravy

Předmětem úpravy je mezinárodní kupní smlouva. Pokud jde o vymezení termínu „kupní smlouva“, samotná Vídeňská úmluva jej výslovně neobsahuje, nicméně z článku 30 a článku 53 lze dovodit její základní znaky dané povinnostmi kupujícího a prodávajícího.¹⁸

Článek 30: „*Prodávající je povinen dodat zboží, předat jakékoliv doklady, které se k němu vztahují a převést vlastnické právo*“.

Článek 53: „*Kupující je povinen zaplatit za zboží kupní cenu a převzít dodávku v souladu se smlouvou a touto Úmluvou*“.¹⁹

Předmětem smlouvy upravované Vídeňskou úmluvou je zboží. Sama Úmluva výslovně vyřazuje v článku 2 některé druhy zboží. Důvody omezení spočívají jednak v účelu použití zboží (zboží kupované pro vlastní potřebu, potřebu rodiny či domácnosti, ledaže by to nebylo ani nemohlo být prodávajícímu při uzavření či před uzavřením smlouvy známo), druhu zboží (cenné

¹⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. Právnícké sešity, s. 22.

¹⁶ Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

¹⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2006, s. 263.

¹⁸ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. Právnícké sešity, s. 22.

¹⁹ Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

papíry, peníze, lodě, čluny, vznášedla, letadla, elektrická energie) či v typu obchodu (dražba, prodej při výkonu rozhodnutí nebo podle rozhodnutí soudu).²⁰

Vedle omezení daných vymezením mezinárodní kupní smlouvy jejím předmětem a vztahem k jiným právním institutům, je nutné upozornit i na výslovné vyloučení některých otázek z dosahu Úmluvy. Demonstrativní výčet nalezneme jednak v článku 4 – platnost smlouvy, kteréhokoli jejího ustanovení nebo jakékoli zvyklosti či účinky, které může mít smlouva na vlastnické právo k prodávané věci. V článku 5 je pak vyloučena problematika odpovědnosti prodávajícího za smrt nebo ublížení na zdraví způsobené zbožím kterékoli osobě.²¹ S ohledem na různou právní tradici, ekonomickou a sociální strukturu členských států Úmluvy byly z této vyloučeny sporné otázky za účelem přijetí kompromisu.²² Vedle otázek stojících mimo úpravu Úmluvy (tzv. vnitřní mezery) existují otázky úplně vyloučené z působnosti Úmluvy (tzv. vnější mezery).²³ Vnitřní mezery Úmluvy, tj. případy, které nebyly ať už úmyslně či neúmyslně upraveny Úmluvou upravuje článek 7 odst. 2 Úmluvy.²⁴ Z tohoto vyplývá, že otázky spadající do působnosti Úmluvy, ale výslovně neřešené v Úmluvě, jsou řešeny podle obecných zásad, na kterých Úmluva spočívá a až pak ustanoveními právního řádu rozhodného podle ustanovení mezinárodního práva soukromého. Těmito zásadami jsou zásada dobré víry, respektování smluvní volnosti stran a jiné.²⁵ Článek 7 odst. 2 Úmluvy je klíčovým ustanovením pro jednotný výklad a aplikaci Úmluvy. Základní schéma aplikace tohoto ustanovení popsané výše působí jednoduše, avšak existuje řada problémů, vyplývajících z různých aspektů. Především je třeba

²⁰ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. Právnícké sešity, s. 23.

²¹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. Právnícké sešity, s. 24.

²² KANDA, Antonín. *Zásady mezinárodních obchodních smluv, nový trend ve vývoji závazkového práva*. Právník, 1999, č. 2, s. 113.

²³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Závazky ze smluv a jejich právní režim*. 1. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2010, s. 222.

²⁴ Znění článku 7 odst. 2 Úmluvy: „*Otázky spadající do předmětu úpravy této Úmluvy, které v ní nejsou výslovně řešeny, se řeší podle obecných zásad, na nichž Úmluva spočívá, nebo, jestliže takové zásady chybějí, podle ustanovení právního řádu rozhodného podle ustanovení mezinárodního práva soukromého.*“

²⁵ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Závazky ze smluv a jejich právní režim*. 1. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2010, s. 223.

zmínit, že toto ustanovení nemůže být vykládáno samostatně. Navíc je někdy obtížné rozlišovat mezi záležitostmi, které jsou upraveny Úmluvou a těmi, které nejsou. Často je odkazováno na obecné zásady nejen s cílem vyplnit mezery v právu, ale rovněž za účelem argumentace při výkladu nejasných ustanovení.²⁶ Naopak tzv. vnější mezery jsou dány články Úmluvy vymežujícími předmět úpravy, časovou, osobní a místní působnost. Jde o otázky výslovně vyloučené z Úmluvy nebo touto Úmluvou neupravené. Ty se pak řeší podle norem mezinárodního práva soukromého státu, kde je spor rozhodován nebo dle pravidel, které určuje příslušný rozhodčí soud.²⁷

Vídeňská úmluva patří z formálního hlediska do kategorie *self-executing* neboli bezprostředně aplikovatelné, s čímž souvisí článek 6 Úmluvy, který připouští možnost vyloučit použití Vídeňské úmluvy jako celku, nebo s výjimkou článku 12 Úmluvy, kteréhokoliv jejího ustanovení, nebo její účinky změnit. Ustanovení článku 6 je tedy projevem základní zásady smluvního práva, a to smluvní svobody.

Všechny povinnosti plynoucí z Úmluvy jsou předmětem jednotného systému pravidel. Možnými prostředky náhrady, v případě porušení smlouvy, jsou právo prodávajícího na plnění (článek 62), právo odstoupit od smlouvy (článek 64) a právo na náhradu škody [článek 61 odst. 1 písm. b)]. Úmluva však rozlišuje mezi podstatným a nepodstatným porušením smlouvy. Podstatné porušení smlouvy kupujícím dává prodávajícímu možnost na okamžité odstoupení od smlouvy [článek 64 odst. 1 písm. a)].²⁸ Vymezení pojmu „podstatné porušení“ kupní smlouvy dle článku 25 Úmluvy²⁹ je příliš obecné a musí být přesněji definováno judikaturou smluvních stran Vídeňské úmluvy. Jak popisuje Dobiáš v článku týkajícím se recentní judikatury německých

²⁶ JANSSEN, André, MEYER, Olaf. (Eds.). *CISG Methodology*. Sellier, European Law Publishers GmbH, Munich, 2009. s. 261.

²⁷ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Závazky ze smluv a jejich právní režim*. 1. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2010, s. 223.

²⁸ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii, s. 619.

²⁹ Znění článku 25 Úmluvy: „Porušení smlouvy jednou ze stran je podstatné, jestliže způsobuje takovou újmu druhé straně, že ji ve značné míře zbavuje toho, co tato strana je oprávněna očekávat podle smlouvy, ledaže strana porušující smlouvu nepředvíдалa takové důsledky a ani rozumná osoba v tomtéž postavení by je nepředvíдалa za týchž okolností“.

soudů³⁰ : „Precizní vymezení pojmu „podstatná vada“ nalezneme v rozsudku Spolkového soudního dvora³¹ (dále jen „SSD“), který se týkal koupě motorového vozidla, u něhož se projevilo několik vad, které byly reklamovány kupujícím. SSD posuzoval, jaký rozsah vad lze z hlediska německého BGB a Vídeňské úmluvy ještě považovat za nepodstatný, tak aby měl kupující ještě zájem na plnění od prodávajícího. Podle SSD má být rozsah a význam vad posuzován případ od případu. Zároveň je ale třeba při posuzování závažnosti vady posoudit, zda se jedná z pohledu kupujícího o bezvýznamnou, a tím i nepodstatnou vadu. Obecně se má vycházet podle SSD z toho, že se jedná o vadu podstatnou, pokud náklady vynaložené na odstranění vady překračují pět procent kupní ceny. Pro posouzení není rozhodující jen samotná závažnost vady, nýbrž i to, zda porušení smlouvy má pro kupujícího takový význam, pro který ztratí o plnění zájem. Jestliže kupující bude moci zboží bez ohledu na omezení trvale používat, nebude se zpravidla jednat o podstatnou vadu. Pro posouzení toho, zda kupující přestal mít zájem na plnění ze smlouvy, má být rozhodující především smluvní ujednání stran. Chybějí-li taková ujednání, mají být sledovány trendy v aplikační praxi Vídeňské úmluvy (článek 7 odst. 1), mezi něž patří preference jiných prostředků nápravy, než je ukončení smlouvy, především se jedná o slevu z kupní ceny a náhradu škody. Odstoupení kupujícího od smlouvy má být až poslední možnost, která se nabízí jako možný způsob reakce na porušení smlouvy druhou stranou, které je tak závažné, že vede ke ztrátě zájmu na plnění smlouvy“.

³⁰ DOBIÁŠ, Petr. Vídeňská úmluva o smlouvách o mezinárodní koupi zboží v recentní judikatuře německých soudů. *Obchodněprávní revue*. 2015, 7(6), s. 168.

³¹ Bundesgericht, Urteil des VIII Zivilsenats vom 28.5. 2014 – VIII ZR 94/13.

3 Jednotlivé povinnosti kupujícího

V rámci části třetí Vídeňské úmluvy je upravena koupě zboží. Tato diplomová práce je zaměřena na povinnosti kupujícího, které Úmluva upravuje v kapitole třetí výše zmíněné části Úmluvy. Problematika povinností kupujícího je upravena do třinácti článků (53-65), kterými se práce v rámci následujících podkapitol zabývá.

3.1 Placení kupní ceny

Článek 53 Úmluvy vymezuje základní povinnosti kupujícího a zároveň je úvodem do části třetí Vídeňské úmluvy.³² Tento stanoví, že: „*Kupující je povinen zaplatit za zboží kupní cenu a převzít dodávku v souladu se smlouvou a touto Úmluvou.*“³³ Účelem tohoto článku je stanovení dvou základních povinností kupujícího, a to povinnosti zaplatit kupní cenu a povinnosti převzít zboží. Článek 53 Úmluvy je tak protějškem článku 30 úmluvy, který stanoví charakteristické povinnosti prodávajícího (např. dodat zboží, převést k němu vlastnické právo a předat dokumenty). Tyto dva články tak stanoví základní prvky kupní smlouvy.³⁴

Toto základní ustanovení v článku 53 konstituuje základ nároků z porušení těchto povinností, zatímco jejich obsah předepisují další konkrétní ustanovení v následujících článcích Úmluvy (54-60). Tato ustanovení mají dispozitivní charakter a strany se tak mohou svým ujednáním od těchto odchýlit.³⁵ To znamená, že v případě rozporu mezi smlouvou a Úmluvou musí kupující splnit své povinnosti tak, jak vyžaduje smlouva.³⁶ Primární povinností kupujícího je tedy platební povinnost čili zaplacení stanovené ceny. Kupující je zpravidla povinen zaplatit jednorázovou částku, a to v penězích. Kupující není bez dalšího oprávněn platit ve splátkách. Lze platit jak v hotovosti, tak bankovním převodem. Jiné způsoby placení přicházejí v úvahu tehdy, jestliže se na nich strany dohodly nebo vyplývají-li ze zvyklostí či praxe stran.³⁷ V platebních

³² *Secretariat Commentary on UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1987*, para 49 (53).

³³ Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

³⁴ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii, s. 618.

³⁵ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 250.

³⁶ *Secretariat Commentary on UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1987*, para 49 (53).

³⁷ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 251.

ujednáních se používají určité platební klauzule. Rozlišovat lze mezi jednoduchými a dokumentárními platebními klauzulemi. Dokumentární platební klauzule jsou spojeny s obdržáním dokladů, jež reprezentují zboží.³⁸ Jako běžné platební klauzule jsou využívány například:

- COD (*cash on delivery*) – kupující je povinen zaplatit zboží při odeslání zboží, aniž mohl zboží prohlédnout.
- *Cash before delivery* – kupující je povinen zaplatit za zboží předem.
- D/P (*documents against payments*) – prodávající je povinen odeslat zboží a připojit doklady a kupující je povinen platit při doručení dokladů, aniž je oprávněn zboží předtím prohlédnout.

Zásadní je rovněž otázka měny kupní ceny. Vídeňská úmluva nestanovuje pravidla pro určení měny, ve které má být kupní cena zaplacená.³⁹ Primárně je rozhodná ta měna, na které se strany dohodly. Dohoda stran a její následná interpretace například určuje, zda jde o fixně stanovenou měnu, ve které má být placeno nebo zda tato může být nahrazena měnou jinou. Jiná situace nastává, pokud mezi sebou tuto otázku strany ponechaly neupravenou.⁴⁰ Jeden z názorů zní tak, že měnu, v níž je kupní cena stanovena a v níž je třeba kupní cenu zaplatit, není zapotřebí v zásadě jednotně určovat. Úmluva je založena na principu autonomie vůle stran (článek 6). V důsledku toho má být měna kupní ceny stanovena především na základě smluvního ujednání mezi stranami. Pokud žádné takové ujednání není, mají být vzaty v potaz zvyklosti nebo praxe stran, jak stanoví článek 9 Úmluvy.⁴¹ Nelze-li však použít tohoto pravidla, neexistuje jednotné řešení. Jiné pojetí se k této otázce staví tak, že rozhodující je ta měna, která je určena podle kolizního práva. Někteří autoři se přiklání k jednotnému řešení, které by mělo spočívat v určení měny, nejspíše podle místa sídla prodávajícího, tedy v měně státu, kterou prodávající může

³⁸ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 251.

³⁹ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 621.

⁴⁰ SCHLECHTRIEM, Peter, BUTLER, Petra. *UN Law on International Sales: The UN Convention on the International Sale of Goods*. Springer Berlin Heidelberg, 2008. s. 158.

⁴¹ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 622.

použit.⁴² Místo podnikání prodávajícího je totiž zpravidla i místem placení kupní ceny a místem dodání [článek 57 odst. 1 písm. a)].⁴³ Pokud bylo mezi stranami dohodnuto, že platba bude provedena v jiné měně, než je měna místa platby, musí být dotázáno, zda má kupující právo na zaplacení v měně místa platby. Předchozí pohled na věc byl takový, že kupující takové právo nemá. Relevantní směnný kurz byl stanovován dle převažující výše kurzu dne následujícího po dni, kdy byla platba provedena. Tento způsob by však Úmluva aplikovat neměla s ohledem na autonomii vůle stran, kdy by kupující neměl mít právo na placení kupní ceny v jiné měně, než na které se s prodávajícím dohodl. Princip dobré víry vyžaduje, aby existovala výjimka, a to v situaci, kdy kupující není schopen uhradit kupní cenu v cizí měně z důvodu devizových omezení.⁴⁴

Dále nám tento článek stanoví povinnost kupujícího převzít dodávku. Tímto je myšlena faktická, fyzická akceptace zboží. Poslední a důležitou otázkou týkající se tohoto úvodního článku je dokazování, a to jak dokazování existence platební povinnosti, výše kupní ceny a způsobu placení, kdy toto břemeno nese prodávající, tak důkazní břemeno týkající se zaplacení kupní ceny, které nese kupující.⁴⁵ V publikovaném rozhodnutí Vrchního zemského soudu v Saarbrückenu⁴⁶ byla předmětem sporu výše slevy z kupní ceny plastových součástí umělohmotných oken, která byla závislá na množství dodaného zboží. Soud v předmětném rozhodnutí dospěl k závěru, že i podle článku 53 Úmluvy nese povinnost tvrzení i důkazní ohledně sjednání výše kupní ceny zboží, snížené o slevu, kupující. Prodávající však nese břemeno tvrzení i důkazní v případě, že sleva z kupní ceny závisí na množství odebraného zboží a prodávající určí výši slevy (a cenu) podle objemu objednávky. Pokud by však výše slevy byla

⁴² TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 252.

⁴³ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 622.

⁴⁴ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 623.

⁴⁵ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 253.

⁴⁶ Rozsudek Vrchního zemského soudu v Saarbrückenu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 U 75/09, publ. V IHR, 2010, č. 5, s. 202–207.

předem pevně stanovena smluvně a kupující se tedy odvolával na její předem určitelnou výši, nesl by povinnost tvrzení i důkazní on sám.⁴⁷

Samotné placení kupní ceny je dále upraveno v následujícím článku 54, vymezeného v oddílu prvním Úmluvy. Tento stanoví, že „*Povinnost kupujícího zaplatit kupní cenu zahrnuje povinnost učinit opatření a vyhovět formalitám, jež stanoví smlouva nebo zákony a jiné právní úpravy k tomu, aby se umožnilo zaplacení kupní ceny*“.⁴⁸ Cílem je tedy efektivní realizace kupní smlouvy. Mezi náležitosti placení patří povinnost kupujícího postarat se o veškeré záležitosti tak, aby byla platba kupní ceny provedena a povinnost podniknout všechna opatření umožňující převod (použití relevantních právních předpisů k provedení platby).⁴⁹ Může se jednat o žádost o akreditiv či bankovní záruku, registraci smlouvy u banky, získání nezbytné směny nebo žádost o úřední povolení k převodu měny v zahraničí.⁵⁰ Hlavní význam tohoto článku tedy spočívá v tom, že nepřijetí takových opatření a splnění formalit je porušením smlouvy. Prodávající je povinen prokázat existenci a obsah povinností kupujícího, zatímco kupující je povinen prokazovat splnění těchto povinností.⁵¹

3.1.1 Stanovení kupní ceny

„*Jestliže smlouva byla platně uzavřena, avšak není v ní výslovně nebo nepřímě stanovena kupní cena a ani ustanovení umožňující její určení, má se za to, že strany, pokud neprojevily jinou vůli, nepřímě určily kupní cenu odpovídající kupní ceně, která se všeobecně účtovala v době uzavírání smlouvy za takové zboží za srovnatelných okolností v příslušném obchodním odvětví.*“⁵² Článek 55 Úmluvy tak stanoví pravidla pro případ, kdy kupní cena postrádá určení její výše a tento údaj nelze dovést jejím výkladem. Aby byl tento článek účinný, musí se jednat

⁴⁷ DOBIÁŠ, Petr. *Vídeňská úmluva o smlouvách o mezinárodní koupi zboží v recentní judikatuře německých soudů*. Obchodněprávní revue. 2015, 7(6), s. 170.

⁴⁸ Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

⁴⁹ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 254.

⁵⁰ *Secretariat Commentary on UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1987*, para 51 (55).

⁵¹ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 254.

⁵² Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

o platné právní jednání v souladu s článkem 14 Úmluvy⁵³, ačkoli výše kupní ceny nebyla stanovena.⁵⁴ Priorita, kterou má článek 14 znamená, že je rozsah článku 55 Úmluvy značně omezen. Nicméně článek 55 Úmluvy má stále praktický význam. Článek 14 Úmluvy je totiž v mnoha případech vyloučen, a proto zde vzniká prostor pro aplikaci článku 55 Úmluvy. Smluvní strany se mohou odchýlit od článku 14 Úmluvy (článek 6⁵⁵) nebo může být článek 14 Úmluvy vyloučen zvyklostí či předchozí praxí stran (článek 9⁵⁶). Nebyla-li část druhá Vídeňské úmluvy přijata (článek 92⁵⁷), nemůže být článek 14 Úmluvy vůbec aplikován. Navíc priorita článku 14 před článkem 55 Úmluvy je spíše teoretického významu než praktického. Návrh na uzavření smlouvy bude většinou obsahovat alespoň implicitní údaj o kupní ceně, co do významu věty první odstavce prvního článku čtrnáctého.⁵⁸

Další náležitostí stanovení kupní ceny, je okolnost, že kupní cenu nelze z ujednání stran žádným způsobem zjistit. Jedná se tedy o neurčitou kupní cenu. Nejedná se o neurčitost kupní ceny, pokud oferent odkazuje například na ceníky nebo je-li cena zřejmá z předchozí praxe stran. Ceny lze dovést též z mezinárodních zvyklostí. Cena je určitelná i v případě, kdy se strany

⁵³ Znění článku 14 Úmluvy: (1) *Návrh na uzavření smlouvy určený jedné nebo několika určitým osobám je nabídkou, jestliže je dostatečně určitý a projevuje vůli navrhovatele, aby byl zavázán v případě přijetí. Návrh je dostatečně určitý, je-li v něm označeno zboží, a jestliže výslovně nebo nepřímě stanoví množství a kupní cenu zboží nebo obsahuje ustanovení umožňující jejich určení.* (2) *Návrh, který není určen jedné nebo několika určitým osobám, se pokládá pouze za výzvu k podávání nabídek, ledaže osoba činící návrh jasně uvede opak.*

⁵⁴ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 256.

⁵⁵ Znění článku 6 Úmluvy: *Strany mohou vyloučit použití této Úmluvy nebo, s výjimkou článku 12, kteréhokoli jejího ustanovení nebo jeho účinky změnit.*

⁵⁶ Znění článku 9 Úmluvy: (1) *Strany jsou vázány jakoukoli zvyklostí, na které se dohodly, a praxí, kterou mezi sebou zavedly.* (2) *Pokud není dohodnuto jinak, má se za to, že strany se nepřímě dohodly, že na smlouvu nebo na její uzavírání má být použita zvyklost, kterou obě strany znaly nebo měly znát, a která je v mezinárodním obchodu v široké míře známa stranám smlouvy téhož druhu v příslušném obchodním odvětví a zpravidla jimi dodržována.*

⁵⁷ Znění článku 92 Úmluvy: (1) *Smluvní stát může prohlásit při podpisu, ratifikaci, přijetí, schválení nebo přístupu, že nebude vázán částí II této Úmluvy, nebo že nebude vázán částí III této Úmluvy.* (2) *Smluvní stát, který učinil prohlášení podle předchozího odstavce ohledně části II nebo části III této Úmluvy, se nepovažuje za smluvní stát ve smyslu článku 1 odst. 1 této Úmluvy ohledně obsahu úpravy obsažené v části, na kterou se prohlášení vztahuje.*

⁵⁸ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 626.

dohodly na určitém cenovém rámci, aniž by přiřadily jednotlivé zboží k jednotlivým kategoriím. V těchto případech totiž platí nižší hranice tohoto rámce pro nejnižší a vyšší hranice pro nejvyšší kvalitu. Cena může být stanovena třetí osobou a ani v takovém případě se nebude jednat o cenu neurčitou. Obvyklá cena by měla být z úřední povinnosti zjišťována soudem.⁵⁹ Pokud zde není dohoda o výši kupní ceny a kupující převezme zboží bez námitek k této ceně, má být tato výše považována za autoritativní. V každém případě, pokud byla smlouva uzavřena bez námitek, nemělo by být možné dovolávat se neexistence pevně stanovené kupní ceny. Stranám je však rázně doporučeno, aby tyto mezi sebou výši kupní ceny předem sjednaly.⁶⁰

Co se týče metod sjednávání kupní ceny, článek 55 Úmluvy odkazuje na kupní cenu, která se všeobecně účtovala v době uzavírání smlouvy za takové zboží za srovnatelných okolností v příslušném obchodním odvětví. Jedním z určujících faktorů je například běžná ceníková cena zboží. Kupující je tedy chráněn před neúměrně vysokými cenami, ale naopak neprofituje, pokud má prodávající stanovenou cenu nižší. V praxi vzniká při stanovování kupní ceny mnoho nejistot, neboť obecně účtované ceny se obtížně určují, zejména u některých specifických položek. Bylo by proto vhodnější odkazovat na průměrnou cenu. Rovněž není snadné definovat relevantní obchodní odvětví. Rozhodujícím faktorem proto pravděpodobně bude trh, na kterém obě strany působí. Pokud je v místě dodání běžná cena, lze tuto rozšířit podle článku 76 Úmluvy. Kritériem, které představuje problémy nejmenší, je kritérium srovnatelných okolností. Jedná se zejména o doplňkové záležitosti sjednané ve smlouvě, jako je odpovědnost za náklady na dopravu a pojištění nebo poskytnutí množstevních slev. Nelze-li stanovit cenu podle kritérií uvedených v článku 55 Úmluvy, vede to k předpokladu, že nebyla platně uzavřena smlouva. Za relevantní dobu pro výpočet kupní ceny se považuje uzavření smlouvy. V důsledku toho nemá prodávající prospěch ze zvýšení ceny a kupující nemá prospěch z jejího snížení.⁶¹

⁵⁹ TICHÝ, L. CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 256.

⁶⁰ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 627.

⁶¹ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 627.

3.1.2 Stanovení ceny podle hmotnosti

„Jestliže je kupní cena určena podle váhy zboží, je rozhodující v případě pochybnosti čistá váha.“⁶² Jedná se o výkladové ustanovení obsažené v článku 56 Úmluvy, mající dispozitivní charakter. Přednost mají smluvní ujednání, mezinárodní zvyklosti nebo praxe stran.⁶³ Podstatou tohoto článku je, že je-li stanovena kupní cena podle hmotnosti zboží a nelze-li zjistit další ustanovení o takto stanovené ceně, stanoví se cena v konkrétním případě dle čisté hmotnosti zboží, tj. zboží bez hmotnosti obalu. Avšak jak již bylo řečeno výše, toto pravidlo se uplatní pouze v případě pochybnosti o ceně.⁶⁴ Tato se zjistí při okamžiku dodání zboží na místo určení, popřípadě v době přechodu nebezpečí škody na věci, což jsou však zpravidla tytéž místa. Snížila-li se později hmotnost, přičítá se tento úbytek k tíži kupujícího. Předmětné výkladové pravidlo se použije i na případ, v němž byla dohodnuta paušální cena za celkovou hmotnost (váhu) dodaného zboží a vychází se z toho, že prodávající splnil teprve tehdy, když čistá hmotnost dodávky dosáhla dohodnutou celkovou váhu.⁶⁵

3.2 Místo placení

„(1) Jestliže kupující nepřevzal povinnost zaplatit kupní cenu v určitém jiném místě, je povinen ji prodávajícímu zaplatit a) v místě podnikání prodávajícího; nebo b) jestliže má být cena placena při předání zboží nebo dokladů, v místě tohoto předání. (2) Prodávající nese jakékoli zvýšení výloh spojených s placením, jsou-li způsobeny změnou jeho místa podnikání po uzavření smlouvy.“⁶⁶ Důležitost tohoto ustanovení spočívá v tom, že platba musí být uskutečněna na konkrétně stanoveném místě a v konkrétně stanoveném čase, s tím, že kupující nese riziko, že peníze nebudou předány včas či vůbec. Místo placení může mít navíc značné procesní důsledky.⁶⁷ V pojetí Úmluvy jde o třístupňovou úpravu založenou na tom, že teprve nejsou-li

⁶² Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

⁶³ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 258.

⁶⁴ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 629.

⁶⁵ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 258.

⁶⁶ Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

⁶⁷ HUBER, Peter. MULLIS Allastair. *The CISG: a new textbook for students and practitioners*. München: Sellier, 2007. s. 313.

splněny předpoklady předchozího stupně, může být peněžitý dluh splněn podle stupně následujícího. Prvním stupněm je místo placení ujednané v kupní smlouvě (článek 57 odst. 1, úvodní věta spolu s článkem 6) nebo obsažené ve zvyklostech či praxi stran (článek 57 odst. 1, úvodní věta spolu s článkem 9).⁶⁸ Článek 57 Úmluvy se uplatní ve chvíli, kdy konkrétní kupní smlouva nemá stanoveno místo placení kupní ceny a nelze to dovodit ani z mezinárodních zvyklostí nebo praxe stran. Následuje plnění z ruky do ruky a na posledním stupni je placení v místě podnikání prodávajícího.⁶⁹

V zásadě je dle článku 57 odst. 1 Úmluvy kupující povinen, uhradit kupní cenu v sídle prodávajícího. Má-li prodávající více míst podnikání nebo naopak žádné, musí být toto stanoveno v souladu s článkem 10 Úmluvy. Podle článku 57 odst. 1 písm. b) Úmluvy se toto pravidlo nepoužije, pokud má být placeno při předání zboží či dokladů, tj. tam, kde je místo předání současně místem placení neboli plnění z ruky do ruky. Článek 57 odst. 1 písm. a) Úmluvy se proto uplatní pouze v situacích, kdy placení a doručení nejsou souběžnými podmínkami, tj. pokud prodávající nebo kupující musí splnit svůj závazek předem.⁷⁰

Jedná se o dluh donosný, neboť povinnost kupujícího je splněna okamžikem, kdy prodávající kupní cenu zboží obdrží.⁷¹ Kupující nese riziko za to, že platba dojde včas na platební místo. Ztráta platby nebo její zpoždění se přičítají k tíži kupujícímu. Kupující je proto povinen obstarat veškeré formalities a provést příslušná opatření k tomu, aby se platba mohla uskutečnit.⁷² Skutkové předpoklady, ohledně povinnosti hradit kupní cenu v místě podnikání prodávajícího nebo v místě převzetí dodávky, je povinná prokázat ta smluvní strana, která se dovolává

⁶⁸ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 630.

⁶⁹ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 260.

⁷⁰ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 631.

⁷¹ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 259.

⁷² TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 262.

opačného řešení. Zpravidla to bude prodávající. Kupující je povinen prokázat vznik zvýšených výdajů spojených se změnou místa podnikání prodávajícího po uzavření smlouvy.⁷³

3.2.1 Dohodnuté místo plnění

Je-li místem placení dohodnuté místo plnění, užívá se zpravidla místo uvedené v platebních klauzulích užívaných v mezinárodním obchodu. Tyto klauzule obvykle místem plnění stanoví místo podnikání (sídlo) prodávajícího. Je-li využíváno dokumentárního akreditivu, potom je většinou platebním místem sídlo banky, která doklad přijímá.⁷⁴

3.2.2 Místo podnikání jako místo placení

Článek 57 odst. 1 písm. a) Úmluvy stanoví základní pravidlo, že kupující musí zaplatit kupní cenu v místě podnikání (sídle) prodávajícího. Pokud má prodávající více než jedno místo podnikání, bude místem provedení platby to místo, které má nejbližší vztah ke smlouvě a k jejímu plnění.⁷⁵ Z toho plyne, že povinnost k placení je pravým donosným dluhem.

3.2.3 Plnění z ruky do ruky

Má-li být placeno proti předání zboží a dokladů neboli tzv. plnění z ruky do ruky, aplikujeme článek 57 odst. 1 písm. b) Úmluvy, který stanoví, že místo předání je poté zároveň i místem placení.⁷⁶ Článek 58 odst. 1 Úmluvy říká, že základním principem je, že kupní cena má být placena souběžně s předáním zboží nebo dokladů. Ujednání stran je prioritní při určování místa předání (článek 6) a pokud toto absentuje, užije se pravidel podle Úmluvy. Musí být však rozlišováno mezi těmito typy smluv – prodej nezahrnující přepravu zboží ke kupujícímu, prodej zboží ze skladu, prodej zahrnující přepravu zboží ke kupujícímu, prodej přepravovaného zboží, platba proti předání dokladů.⁷⁷

Toto pravidlo se bude nejčastěji uplatňovat v případech smluvního ujednání o platbě proti předání dokladů. Doklady mohou být předány přímo kupujícímu, často se však předávají bance,

⁷³ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 263.

⁷⁴ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 260.

⁷⁵ *Secretariat Commentary on UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1987*, para 53 (57).

⁷⁶ *Secretariat Commentary on UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1987*, para 53 (57).

⁷⁷ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 635–637.

kteřá v transakci zastupuje kupujícího. K „předání“ může dojít buď v zemi kupujícího nebo prodávajícího, nebo dokonce ve třetí zemi. Rozeberme si tuto situaci na praktickém příkladu. Smlouva o prodeji, uzavřená mezi prodejcem s místem podnikání ve státě X a kupujícím s místem podnikání ve státě Y, vyžadovala platbu proti předání dokladů. Doklady měly být předány do banky kupujícího ve státě Z na účet kupujícího. A právě na základě ustanovení článku 57 odst. 1 písm. b) Úmluvy musí kupující zaplatit cenu ve své bance ve státě Z.⁷⁸

3.2.4 Místo placení podle nároků na náhradu škody a poskytnutí plnění

Úmluva nestanovuje žádná pravidla týkající se místa placení v případě nároků na zaplacení náhrady škody či poskytnutí plnění. Vzniká zde tedy mezera, která musí být vyplněna pomocí článku 7 odst. 2 Úmluvy.⁷⁹ Evropský soudní dvůr stanovil, že místo plnění náhrady škody je místem plnění závazku, který byl porušen.⁸⁰ Aplikujeme-li to na požadavek prodávajícího na náhradu škody, znamenalo by to, že poruší-li kupující své povinnosti, bude místem plnění nároku na náhradu škody sídlo prodávajícího, což je považováno za vhodné. Na druhou stranu, místem plnění nároku na náhradu škody za porušení povinností kupujícího týkající se převzetí dodávky je místo dodání zboží, což nepůsobí velmi smysluplně, pokud je místem dodání zboží sídlo kupujícího či místo jiné. V takovém případě by se totiž taková náhrada škody musela poukázat právě na toto místo. Tato pravidla však způsobují praktické problémy, a proto je vhodné použít článek 57 odst.1 písm. a) Úmluvy, který nabízí obecný princip pro určení místa plnění náhrady škody. Tento stanoví, že dluhy jsou splatné v místě sídla věřitele, tudíž je místem plnění místo podnikání poškozené strany. Často to však bude mít nežádoucí účinek, kterým je udělení příslušnosti soudům dle příslušnosti věřitele, protože podle mnoha vnitrostátních procesních pravidel se místo plnění nároku na náhradu škody určuje dle základní příslušnosti. Nicméně, takové preferenční zacházení s věřitelem musí být při nárokování náhrady škody

⁷⁸ *Secretariat Commentary on UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1987*, para 53 (57).

⁷⁹ Znění článku 7 Úmluvy: (1) *Při výkladu této Úmluvy se přihlédne k její mezinárodní povaze a k potřebě podporovat jednotnost při jejím použití a dodržování dobré víry v mezinárodním obchodu.* (2) *Otázky spadající do předmětu úpravy této Úmluvy, které v ní nejsou výslovně řešeny, se řeší podle obecných zásad, na nichž Úmluva spočívá, nebo, jestliže takové zásady chybějí, podle ustanovení právního řádu rozhodného podle ustanovení mezinárodního práva soukromého.*

⁸⁰ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 638.

akceptováno, jedná-li se o žaloby na plnění. To dále zajišťuje, že sídlo prodávajícího stanoví příslušnost jak pro žalobu na plnění, tak pro nárok na náhradu škody. Stejně zásady se vztahují na nároky zpětné koupě. To znamená, že sídlo prodávajícího je zároveň místem placení při nároku ke zpětné koupě.⁸¹

3.3 Doba placení kupní ceny ve zvláštních případech

„(1) Není-li kupující povinen zaplatit kupní cenu v jiné určité době, je povinen ji zaplatit, když prodávající v souladu se smlouvou a touto Úmluvou umožní kupujícímu nakládat se zbožím nebo s doklady, na základě, kterých může kupující nakládat se zbožím. Proávající může učinit závislým předání zboží nebo dokladů na takovém zaplacení kupní ceny. (2) Zahrnuje-li smlouva přepravu zboží, může prodávající odeslat zboží s podmínkou, že zboží nebo doklady umožňující nakládání se zbožím budou předány kupujícímu jen proti zaplacení kupní ceny. (3) Kupující není povinen zaplatit kupní cenu, dokud nemá možnost zboží si prohlédnout, ledaže postup při dodávce nebo placení, jenž byl mezi stranami dohodnut, mu neposkytuje takovou možnost.“⁸²

Cílem článku 58 Úmluvy je upravit dobu placení kupní ceny jednak obecně, jednak ve zvláštních případech, v nichž je tato doba podmíněna dalšími předpoklady. Základním pravidlem je, že pokud smlouva nepředepisuje jiný režim, vzniká povinnost platit v okamžiku, kdy prodávající poskytne kupujícímu možnost se zbožím a doklady volně nakládat (článek 58 odst. 1). Jak úvodní věta článku 58 odst. 1 Úmluvy zdůrazňuje, doba placení je primárně záležitostí, kterou by si měly strany sjednat mezi sebou.⁸³ Jedná se o princip plnění „z ruky do ruky“, který předpokládá, že zboží je dodáno na řádném místě a řádně připraveno k převzetí včetně balení. Jakmile tyto předpoklady prodávající splní, je cena splatná bez ohledu na to, zda kupující doklady a zboží převezme. Doklady se rozumí veškeré dokumenty, které reprezentují samotné zboží a umožňují jeho majiteli s tímto nakládat. Doba placení tedy nastává, aniž by byl prodávající povinen

⁸¹ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 638.

⁸² Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

⁸³ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 640.

vyzývat kupujícího k zaplacení, zejména není třeba připomínky či “mise en demeure“, aby došlo ke splatnosti kupní ceny.⁸⁴

Základní pravidlo je modifikováno v článku 58 odst. 2 a 3, kdy okamžik placení může být závislý na převzetí zboží či na jeho prohlídce. Účelem je zabránit kupujícímu, aby odkládáním převzetí zboží oddaloval splatnost svého dluhu. Tato pravidla jsou však dispozitivní povahy, a proto má přednost ustanovení v konkrétní kupní smlouvě, mezinárodní zvyklosti či praxe stran. Pravidlo plnění z ruky do ruky se neuplatní, pokud je stanoven tzv. splátkový kalendář.⁸⁵ Směrnice 2000/35/EC vydaná 29. června 2000 Evropským parlamentem a radou ohledně boje proti opožděným platbám v obchodních transakcích poskytuje další právní úpravu. Dle článku 3 odst. 1 písm. b) směrnice má být dluh, pokud není smluvně upraven datum splatnosti, splatný automaticky bez nutnosti předchozí výzvy 30 dnů předem po dni, kdy dlužník obdrží fakturu nebo jinou obdobnou výzvu k placení. Pokud je však dlužníku doručena faktura nebo jiná obdobná výzva k placení dříve než samotné zboží, potom nastává splatnost po 30 dnech od tohoto doručení. Toto tedy umožňuje mírnější právní úpravu než článek 58 Vídeňské úmluvy. Pokud by směrnice EU a prováděné vnitrostátní předpisy převládaly nad článkem 90 Úmluvy⁸⁶, jednalo by se o porušení práva. Na smluvní státy, které jsou zároveň členskými státy EU a které provedly tuto směrnici, by se použilo právo této směrnice, zatímco na zbytek států by se vztahovala Úmluva. Vzhledem k diskreční pravomoci, kterou mají členské státy při provádění směrnic, však úprava právního řádu prostřednictvím směrnice není mezinárodní dohodou ve smyslu článku 90 Úmluvy, a proto nemůže Úmluvu vytěsnit.⁸⁷

Jiný režim má smlouva zahrnující přepravu zboží. Odstavec 2 článku 58 stanoví zvláštní pravidlo pro provedení odstavce prvního.⁸⁸ Zde prodávající splní svoji povinnost dodat, jakmile

⁸⁴ SCHLECHTRIEM, Peter, BUTLER, Petra. *UN Law on International Sales: The UN Convention on the International Sale of Goods*. Springer Berlin Heidelberg, 2008. s. 163.

⁸⁵ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 264.

⁸⁶ Znění článku 90 Úmluvy: „*Tato Úmluva se nedotýká jakékoli mezinárodní dohody, která již byla nebo bude uzavřena a jež obsahuje ustanovení, týkající se věci upravených touto Úmluvou, jestliže strany mají místo podnikání na území států, jež jsou smluvními stranami takové dohody*“.

⁸⁷ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 640.

⁸⁸ *Secretariat Commentary on UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1987*, para 54 (58).

zboží předal prvnímu dopravci. Tím však ještě neumožnil kupujícímu se zbožím nakládat. To nastane až poté, kdy kupujícímu poslední dopravce zboží, resp. doklady předá. Prodávající nemůže, aniž se o tom s kupujícím dohodl, odkládat zaslání zboží až do okamžiku zaplacení kupní ceny. Prodávající může činit předání zboží a dokladů závislým na zaplacení kupní ceny, pokud umožní kupujícímu jejich prohlídku. Nejsou-li tyto předpoklady dány, nastává splatnost kupní ceny teprve tehdy, obdržel-li kupující zboží a mohl-li jej alespoň zběžně prohlédnout. I když je zboží během přepravy, a to poté, co nebezpečí přešlo na kupujícího, zničeno, je kupující povinen zaplatit. Splatný však je jeho dluh teprve od okamžiku, kdy by bylo při řádném chodu věci kupujícímu umožněno se zbožím nakládat.⁸⁹

Právo kupujícího na prohlídku zboží dle článku 58 odst. 3 Úmluvy je pravidlem, které stanoví, že kupující není povinen zaplatit kupní cenu dříve, než měl možnost si zboží prohlédnout. Prohlídkou se rozumí krátké a povrchové prohlédnutí zboží, během níž mohou být zjištěny jen zásadní vnější vady. Toto nevyklučuje následný přezkum či stížnost v souladu s článkem 38 a článkem 39 Úmluvy.⁹⁰ Neznamená to však, že by kupující musel toto své právo využít. Tohoto práva, jeho výkonu, se může vzdát. Místem prohlídky je zpravidla místo dodání zboží, popřípadě místo určení v případě kupní smlouvy zahrnující přepravu, není-li místo odeslání pro prohlídku vhodné. Náklady prohlídky nese kupující.⁹¹

Prodávající má právo odmítnout předčasné placení. Akceptuje-li předčasnou platbu, jsou jeho nároky na vyrovnání kurzovních ztrát vyloučeny. Prodávající je povinen prokázat okamžik splatnosti. Kupující naopak prokazuje včasné zaplacení.⁹²

Právo na převzetí zboží kupujícím vymezené v článku 58 odst. 1 věta druhá, odst. 2 zakládá vzájemné právo na zadržení. Pro kupujícího je toto právo zakotveno v tom, že už samotné předání zboží do jeho dispozice zakládá splatnost kupní ceny (článek 58 odst. 1 věta první). Pro prodávajícího toto naopak plyne z článku 58 odst. 1 věta druhá, a to, pokud se jedná o dodávky

⁸⁹ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 640.

⁹⁰ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 645.

⁹¹ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 267.

⁹² TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 267.

do jeho sídla či sídla kupujícího, případně místa zcela odlišného. Předmětný článek právo na zadržení stanovuje jen co do dodání zboží a placení za něj. Toto však musí být analogicky aplikováno širěji, a to i na jiné závazky, které mají ve dvou výše zmíněných svou podstatu. Toto vyplývá z článku 71 Úmluvy⁹³: *(1) Strana může pozastavit plnění svých povinností, jestliže po uzavření smlouvy se stane zřejmým, že druhá strana nesplní podstatnou část svých povinností vzhledem a) k vážnému nedostatku své způsobilosti poskytnout plnění nebo své úvěru schopnosti nebo b) k svému chování při přípravě plnění smlouvy nebo při jejím plnění.*⁹⁴

3.4 Splatnost bez výzvy

*„Kupující je povinen zaplatit kupní cenu v době stanovené smlouvou nebo určitelné podle smlouvy a této Úmluvy není zapotřebí, aby k tomu byl vyzván nebo aby byly splněny jiné formalities ze strany prodávajícího.“*⁹⁵ Doba splatnosti je určena primárně na základě ujednání stran a pokud smlouva o tomto mlčí, poté se uplatní předchozí článek Úmluvy.⁹⁶ Účelem tohoto ustanovení je popřít použitelnost pravidla obsaženého v některých právních řádech smluvních států, které stanoví, že aby se kupní cena stala splatnou, musí prodávající podat formální požadavek vůči kupujícímu.⁹⁷ Článek 59 týkající se této důležité platební povinnosti proto upravuje, že dluh kupujícího je splatný bez dalšího, je-li dosaženo jistoty ohledně okamžiku splatnosti, jenž vyplývá z kupní smlouvy, mezinárodních zvyklostí, praxe stran anebo samotné Úmluvy. Nedodržení představuje porušení smlouvy. Podle předmětného ustanovení je možno posuzovat rovněž nárok na vrácení kupní ceny, nárok na placení úroků, nárok vyplývající ze slevy z kupní ceny nebo z jejího přeplacení, nárok na náhradu škody či nárok na náhradu nákladů, a to bez zvláštní upomínky ze strany věřitele.⁹⁸ Výjimkou z článku 59 je situace, kdy kupující nezná v době splatnosti výši kupní ceny. V takovém případě se prodlužuje termín

⁹³ Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

⁹⁴ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 646.

⁹⁵ Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

⁹⁶ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 647.

⁹⁷ *Secretariat Commentary on UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1987*, para 55 (59).

⁹⁸ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 268.

splatnosti až do okamžiku obdržení faktury a uplynutí následné přiměřené lhůty k plnění. Povinností kupujícího je, aby byla platba v okamžiku splatnosti k dispozici prodávajícímu v místě placení. Nepostačí tedy, že kupující realizoval před uplynutím příslušná opatření jako například bankovní převod. Dojde-li platba po termínu splatnosti, má prodávající nároky z práv prodávajícího při porušení smlouvy kupujícím (čl. 61 a násl.). Je-li to ujednáno nebo je-li to obvyklé, může kupující požadovat za svoji platbu kvitanci.⁹⁹ Dle mezinárodních zvyklostí je obvykle vyžadováno vystavení faktury před splatností platby. Prodávající je oprávněn odmítnout plnění ve splátkách i plnění před datem splatnosti. Toto právo je významné ve vztahu ke kolísajícím směnným kurzům.¹⁰⁰

⁹⁹ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 268.

¹⁰⁰ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 648.

4 Převzetí dodávky

„Povinnost kupujícího převzít dodávku spočívá: a) v provedení všech úkonů, které lze od něho rozumně očekávat k tomu účelu, aby prodávající mohl dodat zboží, a b) v převzetí zboží.“¹⁰¹ Citované ustanovení představuje druhou základní povinnost kupujícího plynoucí z článku 53 Úmluvy, tedy povinnost převzetí zboží.¹⁰² Tato povinnost kupujícího dle článku 60 Úmluvy spočívá ve dvou základních prvcích, a to povinnosti umožnit prodávajícímu uskutečnit dodávku (učinit všechny kroky, které by se od něj mohly rozumně očekávat, aby mohl prodávající uskutečnit dodávku¹⁰³) a v povinnosti převzít zboží a doklady. Tyto povinnosti jsou často specifikovány přímo ve smlouvě, a není tak nutné použít tuto obecnou právní úpravu. Mlčí-li však kontrakt, je nutné tuto aplikovat.¹⁰⁴ Převzetím se rozumí jednak fyzické převzetí (písmeno b), jednak očekávané spolupůsobení při tom (písmeno a). Převzetím se rozumí fyzická přejímka zboží v místě jejího dodání, ale i převzetí dodaných dokladů, například náložního listu. V rámci převzetí dodávky realizuje kupující svou povinnost dodané zboží vyložit a uhradit náklady tohoto úkonu, případně náklady skladování. Převzetí je potřeba uskutečnit v době sjednané stranami anebo stanovené Úmluvou. Zpravidla se předpokládá okamžité převzetí. Uskutečňuje-li se převzetí v místě podnikání (sídla) kupujícího, je kupující povinen postarat se o to, aby bylo možné nakládat se zbožím. Obdobně se tyto povinnosti týkají povinností kupujícího v případě dodání v místě podnikání prodávajícího. Je-li třeba pro převzetí uskutečnit další opatření, realizuje se tato povinnost v přiměřené lhůtě. S převzetím však není spojeno zjištění souladu zboží se smlouvou.¹⁰⁵ Kupující je přitom povinen poskytnout takovou součinnost, kterou lze od něj rozumně očekávat. Například se jedná o povinnost poukázat na jakékoli zvláštní okolnosti v zemi kupujícího, získat dovozní licenci nebo obstarat celní formality.

¹⁰¹ Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

¹⁰² *Secretariat Commentary on UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1987*, para 56 (60).

¹⁰³ *Secretariat Commentary on UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1987*, para 56 (60).

¹⁰⁴ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 649.

¹⁰⁵ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 269.

Účelem tohoto článku je však také stanovit podmínky výjimek z povinnosti převzetí zboží a zároveň umožnění kupujícímu zboží odmítnout.¹⁰⁶ To, zda je kupující povinen převzít dodávku, i když zboží není v souladu se smlouvou, závisí na povaze porušení a na právech kupujícího, ke kterému toto porušení vede.¹⁰⁷ Poruší-li kupující svoji povinnost, má prodávající prostředky právní ochrany podle článku 61 a násl. Úmluvy. Praktický význam má možnost požadovat náhradu škody způsobené odepřením převzetí dle článku 61 odst. 1 písm. b) Úmluvy.¹⁰⁸ Existuje řada případů, kdy je kupující oprávněn odmítnout převzetí zboží. Zmínila bych například právo odmítnout předčasné plnění, právo odmítnout převzetí přebytečného zboží či právo odmítnout převzetí zboží dopustil-li se prodávající podstatného porušení smlouvy a kupující proto smlouvu zrušil nebo požaduje náhradní plnění (výměnu). Nepředstavuje-li vada zboží podstatnou vadu, musí kupující zboží převzít a uplatnit příslušné nároky jako je oprava, sleva z kupní ceny nebo náhrada škody. Proávající musí prokázat existenci a konkrétní obsah převzetí a povinnosti spolupůsobení kupujícího. Kupující prokazuje řádné splnění.¹⁰⁹ Na druhou stranu však kupující musí akceptovat pozdní dodávku zboží, ledaže má právo odstoupit od smlouvy (článek 49 odst. 1, 2 písm. a).¹¹⁰

¹⁰⁶ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 271.

¹⁰⁷ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 650.

¹⁰⁸ Znění článku 61 odst. 1 písm. b) Úmluvy „(1) Nesplní-li kupující některou svou povinnost stanovenou smlouvou nebo touto Úmluvou, může prodávající: a) uplatnit práva stanovená v člancích 62 až 65; b) požadovat náhradu škody podle článků 74 až 77.“

¹⁰⁹ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 271.

¹¹⁰ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 650.

5 Práva prodávajícího při porušení smlouvy kupujícím

Oddíl třetí, kapitoly třetí Úmluvy upravuje prostředky právní ochrany prodávajícího při porušení smlouvy kupujícím. V úvodním článku 61 Úmluvy jsou zakotveny jednotlivé prostředky právní ochrany, které jsou pak předmětem podrobné úpravy následujících článků (62-65) s výjimkou náhrady škody, která je upravena v článcích 71 až 88 Úmluvy. Tato úprava je charakteristická třemi znaky: v zásadě je vyloučeno používat národních právních úprav, úprava je ovládána principem efektivní realizace kupní smlouvy a preference ostatních prostředků ochrany, které umožňují zachování smlouvy před právem na zrušení smlouvy.

5.1 Prostředky právní ochrany prodávajícího

„(1) Nesplní-li kupující některou svou povinnost stanovenou smlouvou nebo touto Úmluvou, může prodávající: a) uplatnit práva stanovená v článcích 62 až 65; b) požadovat náhradu škody podle článků 74 až 77.“ (2) Prodávající neztrácí právo na náhradu škody tím, že uplatní své právo na jiné nároky. (3) Uplatní-li prodávající některý nárok z porušení smlouvy, nemůže být kupujícímu povolen v soudním nebo rozhodčím řízení žádný odklad pro splnění jeho povinností.“¹¹¹ Účelem článku 61 Úmluvy je stanovit základní prostředky právní ochrany neboli práva prodávajícího pro případ porušení smlouvy kupujícím, vymezit vztah jednotlivých práv vůči právu na náhradu škody a určit některé povinnosti soudu, jenž se zabývá žalobou uplatňující tato práva¹¹² Kupující se dopustí porušení svých povinností nezaplacením kupní ceny, nepřevzetím zboží či porušením jakýchkoli jiných závazků ze smlouvy. Porušení smlouvy nemusí nutně být vinou kupujícího, je však třeba mít na paměti možnost výjimky na základě článku 79 a článku 80 Úmluvy.¹¹³ Článek 61 Úmluvy je srovnatelný s článkem 45 Úmluvy o opravných prostředcích, které má k dispozici kupující.¹¹⁴

Článek 61 odst. 1 písm. a) Úmluvy má deklaratorní charakter. Tento vyjmenovává jednotlivé prostředky právní ochrany a odkazuje nás na jejich vlastní úpravu v následujících ustanoveních Úmluvy. Těmito je právo na plnění či právo odstoupit od smlouvy. Naproti tomu

¹¹¹ Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

¹¹² TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 272.

¹¹³ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 652.

¹¹⁴ *Secretariat Commentary on UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1987*, para 57 (61).

úprava v článku 61 odst. 1 písm. b) Úmluvy má konstitutivní charakter a zakládá tak přímo právo prodávajícího na náhradu škody, jakožto významný prostředek právní ochrany, který lze uplatnit v zásadě vždy bez ohledu na způsob porušení smlouvy (za podmínky, že prodávajícímu vznikla škoda). Předpokladem odpovědnosti kupujícího za porušení smlouvy není zavinění, neboť se dovozuje, že se jedná o objektivní odpovědnost, které právě zavinění jako předpoklad nevyžaduje. Vymezení prostředků právní ochrany v Úmluvě je konečný, ne však ve smyslu taxativní. Nelze tedy například využívat ochranné prostředky dle národních právních řádů.¹¹⁵

Podmínky uplatnění jednotlivých dalších prostředků právní ochrany jsou rozdílné od obecně použitelné náhrady škody. Prostředky právní ochrany však nelze uplatnit tehdy, jestliže je kupující zproštěn odpovědnosti za porušení smlouvy ve smyslu článku 80 Úmluvy. V takovém případě nemůže prodávající použít ani prostředků ochrany podle článku 62 až 65 Úmluvy, ani uplatnit nárok na náhradu škody, zejména jestliže plnění svých povinností znemožnil.¹¹⁶

Jak již bylo řečeno výše, článek 61 odst. 1 písm. a) Úmluvy má odkazovací charakter. Odkazuje nás konkrétně na články 62 až 65 Úmluvy, které stanoví podrobné předpoklady uplatnění jednotlivých prostředků právní ochrany. Považuji za důležité zmínit fakt, že volba jednoho z ochranných prostředků prodávajícím již nelze změnit. Toto je chápáno jako konstitutivní účinek.¹¹⁷

Náhrada škody dle písm. b) odstavce prvního článku 61 Úmluvy může být prodávajícím uplatněna kumulativně s dalšími prostředky právní ochrany za předpokladu, že mu vznikla škoda. Není podstatné, jakou povinnost kupující porušil, neboť se zde, jak bylo již výše zmíněno, uplatňuje objektivní odpovědnost, která vyžaduje, aby byly naplněny dva znaky, a to protiprávnost a existence škody. Kumulace nároků nicméně nesmí vést k neoprávněnému obohacení. Cílem tohoto institutu je napravit újmu, která nebyla odčiněna použitím jiného prostředku nápravy.¹¹⁸ Obsah a rozsah škody a její náhrady je stanoven v článku 74 a 77 Úmluvy. Články, na které článek 57 odst. 1 písm. b) Úmluvy odkazuje tedy nestanovují hmotněprávní

¹¹⁵ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 273.

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ Tamtéž.

¹¹⁸ Tamtéž.

podmínky pro uplatnění nároku na náhradu škody, ale pravidla pro její výpočet.¹¹⁹ Navíc kromě opravných prostředků uvedených v článku 61 je prodávající oprávněn požadovat také úrok v souladu s článkem 78 Úmluvy nebo provést svépomocný prodej dle článku 88 Úmluvy.¹²⁰ Tato problematika však přesahuje rámec této práce, a proto se jí dále nebudu podrobněji zabývat.

Z odstavce třetího článku 61 Úmluvy plyne, že pouze prodávající má oprávnění prodlužovat lhůty k plnění povinností kupujícího z odpovědnosti za jeho porušení smlouvy. Výjimkou je rozhodování rozhodčích soudů podle ekvity, kdy je prodloužení lhůty v rámci uvážení rozhodčího soudu možné. Dále tím není dotčen článek 59 odst. 3 Úmluvy, který je založen na principu autonomie vůle stran a tyto se tak mohou od lhůt z odpovědnosti za porušení smlouvy odchýlit za současného respektování článku 7 Úmluvy, ve kterém je obsažena zásada dobré víry. Jsou-li tedy ve smlouvě stranami ujednány prostředky právní ochrany, mohou tyto kdykoli tento režim změnit. Toto však zpravidla podléhá kontrole podle Úmluvy prostřednictvím principu dobré víry, popřípadě kontrole podle smluvního statutu národního právního řádu. Důkazní břemeno ohledně skutkových předpokladů na náhradu škody podle článku 61 odst. 1 písm. b) Úmluvy leží na prodávajícím, zatímco důkazní břemeno řádného splnění svých povinností nese kupující.¹²¹

5.2 Právo prodávajícího na plnění

*„Prodávající může požadovat, aby kupující zaplatil kupní cenu, převzal dodávku nebo splnil jiné své povinnosti, ledaže prodávající uplatnil nárok z porušení smlouvy, jenž je neshleditelný s takovým požadavkem.“*¹²² Jedná se o základní prostředek právní ochrany prodávajícího, který spočívá v právu požadovat své primární plnění vůči kupujícímu. Tímto je zaplacení kupní ceny a převzetí zboží. Článek 62 Úmluvy je založen na principu efektivního splnění kupní smlouvy. Prodávající může rovněž požadovat na kupujícím splnění jiných povinností než výslovně uvedených povinností primárních. Těmito jsou například právo požadovat při prodlení s placením úroky dle článku 78 Úmluvy, uplatňovat náhradu škody,

¹¹⁹ *Secretariat Commentary on UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1987*, para 57 (61).

¹²⁰ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 653.

¹²¹ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 275.

¹²² Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

vznikla-li mu škoda, povinnost zmírnit ztrátu či svépomocný prodej. Irelevantní je otázka zavinění kupujícího, důvody porušení a závažnost nesplnění povinností.

Uplatnit nárok je prodávající oprávněn v jakékoli formě, tj. jak výslovně, tak konkludentně, za předpokladu, že bude tento určitý a srozumitelný. Nárok na plnění však není vymahatelný, což platí zejména u povinnosti převzetí zboží a s tím spojených povinností. Využil-li prodávající nárok na plnění, má tento konstitutivní charakter a prodávající již nemá možnost použít jiné prostředky právní ochrany. Uplatnil-li prodávající právo na plnění, nemůže již požadovat zrušení kupní smlouvy a zároveň poskytl-li prodávající dodatečnou lhůtu k plnění podle článku 63 Úmluvy, musí vyčkat jejího marného uplynutí, aby mohl požadovat splnění. Objektivní nebo subjektivní nemožnost plnění mimo článek 79 Úmluvy nemá v souvislosti s povinností placení a povinností převzetí zboží význam. Placení a převzetí jsou objektivně možné vždy. Uplatnil-li prodávající právo na plnění, ztrácí nárok uplatňovat současně jiné nároky, vyjma náhrady škody. Prostředky ochrany však může kdykoli měnit a volit prostředky jiné. Proávající nese důkazní břemeno ohledně svého nároku, jinými slovy musí tvrdit, že kupující nesplnil svoji povinnost a současně rozsah plnění, kterého se domáhá. Naproti tomu kupující nese důkazní břemeno ohledně okolností, že své smluvní povinnosti splnil.¹²³

Podrobněji bych zmínila právo na svépomocný prodej. Došlo-li k nepřiměřenému prodlení kupujícího s převzetím zboží, se zpětným převzetím zboží nebo s placením kupní ceny nebo placením nepřiměřených nákladů se zachováním zboží, má prodávající právo na tzv. svépomocný prodej v souladu s článkem 88 Úmluvy. Proávající musí tento prodej uskutečnit, jedná-li se o zboží podléhající rychlé zkáze nebo jsou-li se zachováváním zboží spojeny nepřiměřené náklady. Pokud je to možné, měl by prodávající oznámit úmysl zboží prodat druhé straně. V zásadě nemá tento prodej pro prodávajícího finanční profit, neboť je si oprávněn ponechat z výtěžku prodeje pouze částku odpovídající přiměřeným nákladům spojených se zachováním a prodejem zboží a zbytek je druhé straně povinen vyrovnat.¹²⁴

¹²³ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 276.

¹²⁴ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 658.

5.3 Dodatečná lhůta pro plnění

„(1) Prodávající může stanovit kupujícímu dodatečnou přiměřenou lhůtu ke splnění jeho povinností. (2) Prodávající nesmí před uplynutím takto stanovené lhůty uplatnit své nároky z porušení smlouvy kupujícím, ledaže prodávající obdrží od kupujícího oznámení, že nesplní svůj závazek v této lhůtě. Prodávající však tímto neztrácí právo na náhradu škody způsobenou prodlením v plnění.“¹²⁵ Článek 63 Úmluvy představuje doplňkové ustanovení k předchozímu článku, týkajícího se práva na plnění. Dodatečnou lhůtu ke splnění povinností může uložit kupujícímu výhradně prodávající. Zejména postup v odst. 1 není povinný a není třeba jej používat, aby bylo zabráněno smlouvě, pokud zpoždění plnění představuje podstatné porušení.¹²⁶ Dodatečnou lhůtu lze stanovit v každém případě, kdy existuje nárok na splnění povinnosti kupujícího, tedy nejen povinností primárních, kterými jsou zaplacení kupní ceny a převzetí zboží, ale i tehdy, jedná-li se o naturální plnění, které nelze soudně vymáhat. Tato váže oba subjekty, neboť prodávající v době běhu této lhůty nemůže uplatňovat s výjimkou náhrady škody jiné právní prostředky ochrany a kupujícímu umožňuje i po splatnosti splnit svůj dluh. Po marném uplynutí dodatečné lhůty ke splnění, získává prodávající právo na zrušení smlouvy dle článku 64 odst. 1 písm. b) Úmluvy, automaticky je na toto nahlíženo jako na podstatné porušení smlouvy a zároveň se mu obnovují veškeré prostředky právní ochrany, které měl před jejím poskytnutím.

Lze tedy říct, že poskytnutím dodatečné lhůty k plnění kupujícímu a jejím následným marným uplynutím získá prodávající nárok na zrušení smlouvy nejsnazším způsobem.¹²⁷ Jak vyplývá ze znění článku 63 odst. 2 Úmluvy, obdrží-li prodávající od kupujícího oznámení, že tento svůj závazek v této nadstavené lhůtě nesplní, má prodávající právo uplatnit své nároky z porušení smlouvy kupujícím ještě před jejím uplynutím. Takové oznámení musí být doručeno prodejci.¹²⁸ Prodávající tímto neztrácí ani právo na náhradu škody způsobenou prodlením v plnění.¹²⁹

¹²⁵ Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

¹²⁶ *Secretariat Commentary on UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1987*, para 59 (63).

¹²⁷ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 279.

¹²⁸ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 661.

¹²⁹ Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

Dodatečnou lhůtu však nelze poskytnout ještě před uplynutím lhůty řádné. Toto vychází z díkce, že se jedná o „dodatečnou lhůtu“ k plnění.¹³⁰ Dodatečná lhůta předpokládá projev vůle prodávajícího, který nemá jinak stanovené náležitosti, vyjma její určitosti, srozumitelnosti a přiměřenosti, a to včetně toho, že nemusí být výslovně nazvána jako dodatečná lhůta. Přiměřenost se posuzuje vždy jednotlivě v konkrétním případě. Má se však za to, že dodatečná lhůta pro placení je kratší než dodatečná lhůta pro převzetí zboží. Upomínka bez stanovení lhůty není stanovením dodatečné lhůty. Ten, kdo se domáhá svých práv z dodatečné lhůty, musí prokázat její existenci. To se týká jak prodávajícího, tak kupujícího.¹³¹ Dodatečná lhůta je tedy stanovována v závislosti na konkrétní situaci, obchodních zvyklostech a zavedené praxi stran. Například lhůta 29 dnů pro převzetí dodávky 200 tun slaniny byla považována za přiměřenou, stejně tak jako lhůta dvou a půl měsíců pro převzetí dodávky tiskáren.¹³²

5.4 Zrušení smlouvy

„(1) Prodávající může odstoupit od smlouvy: a) jestliže kupující nesplněním některé své povinnosti ze smlouvy nebo z této Úmluvy porušil smlouvu podstatným způsobem; nebo b) jestliže kupující nesplnil svou povinnost zaplatit kupní cenu nebo převzít dodávku zboží v dodatečné lhůtě stanovené prodávajícím podle článku 63 odst. 1 nebo jestliže prohlásí, že tyto povinnosti v této lhůtě nesplní. (2) Jestliže však kupující zaplatil kupní cenu, zaniká právo prodávajícího odstoupit od smlouvy, ledaže tak učiní: a) při opožděném plnění kupujícího dříve, než se dozvěděl, že kupující splnil svou povinnost nebo b) při jiném porušení smlouvy než opožděném plnění kupujícího v přiměřené době; i) poté, kdy se prodávající dozvěděl nebo měl dozvědět o porušení smlouvy; nebo (ii) po uplynutí dodatečné lhůty stanovené prodávajícím podle článku 63 odst. 1 nebo po prohlášení kupujícího, že nesplní své povinnosti v této dodatečné lhůtě.“¹³³ Úmluva rozlišuje dvě situace, kdy může dojít ke zrušení smlouvy. První situace je upravena v prvním

¹³⁰ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 660.

¹³¹ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 280.

¹³² UNCITRAL *Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. Organizace spojených národů, 2012. s. 303. (<http://www.uncitral.org/pdf/english/clout/CISG-digest-2012-e.pdf>).

¹³³ Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

odstavci pod písmenem a), která se vztahuje na podstatné porušení smlouvy kupujícím. Druhý případ je upraven v odstavci prvním pod písmenem b), kdy jde o porušení dvou primárních povinností kupujícího, a to zaplacení kupní ceny a převzetí zboží. Za této situace může prodávající smlouvu zrušit, nesplní-li kupující svou povinnost ani v dodatečné lhůtě, popřípadě prohlásí-li, že tyto povinnosti ve stanovené lhůtě nesplní. Pokud však kupující zaplatil, ztrácí prodávající právo na zrušení smlouvy.¹³⁴

5.4.1 Předpoklady práva na zrušení smlouvy obecně

Obecným předpokladem pro zrušení smlouvy je podstatné porušení povinnosti kupujícím, které se vztahuje na všechny povinnosti kupujícího z kupní smlouvy. Koncept podstatného porušení smlouvy je podrobně definován v článku 25 Úmluvy.¹³⁵ Jak již bylo zmíněno v úvodních kapitolách této práce, předpokladem není zavinění kupujícího, neboť se jedná o objektivní odpovědnost. Základním předpokladem je tedy kvalifikace porušení jako podstatného porušení smlouvy. Teorie vymezuje, že rozpor se smlouvou musí být natolik závažný, že jím prodávající ztratil to, co z hlediska objektivního mohl od smlouvy očekávat, a toto je hodnoceno vždy konkrétně u individuálního případu. Porušení se dotýká celé smlouvy, což je rozdíl od článku 73 Úmluvy, který se týká pouze dílčího plnění, které bylo v konkrétním případě porušeno.¹³⁶

Dle obecného rámce Úmluvy a jejího výkladu v rámci judikatury, je pojem podstatného porušení obvykle vykládán úzce, aby se zabránilo nadměrnému využívání práva na zrušení smlouvy, neboť tento má být až prostředkem ultima ratio. Judikatura dovozuje tři základní situace, kdy kritériem je to, jaká povinnost byla porušena. Jedná se o porušení povinnosti zaplatit kupní cenu, porušení povinnosti převzít zboží a porušení jiných povinností.¹³⁷

¹³⁴ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 283.

¹³⁵ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 663.

¹³⁶ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 283.

¹³⁷ UNCITRAL *Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. Organizace spojených národů, 2012. s. 307. (<http://www.uncitral.org/pdf/english/clout/CISG-digest-2012-e.pdf>).

Prvně bych se věnovala porušení povinnosti zaplatit kupní cenu. Obecně se o podstatné porušení zpravidla ještě nejedná, nezaplatí-li kupující ve lhůtě ani dopouští-li se delšího prodlení s placením, neboť zájem prodávajícího na přijetí platby obvykle není zpožděním při jejím provádění zásadně narušen. Totéž platí pro nezaplacení úroků.¹³⁸ Opačná situace však nastane, jedná-li se o fixní smlouvu¹³⁹, ve které byl stanoven fixní termín pro zaplacení. Jeho nedodržení je podstatným porušením smlouvy. Obdobně to platí i u zboží se silně kolísajícími cenami či při definitivním odmítnutí zaplacení kupní ceny za zboží.

Dalším případem je porušení povinnosti převzít zboží. Zde se o podstatné porušení smlouvy zpravidla nejedná, jde-li samo o sobě o opožděné převzetí zboží. Naopak podstatným porušením je, dojde-li k tomu u fixní smlouvy, jejímž předmětem je zboží podléhající rychlé zkáze, zboží neumožňující jeho skladování či odmítne-li kupující zboží s konečnou platností převzít, ačkoli nevykazuje podstatné vady.¹⁴⁰ Bude tomu tak například v případě, kdy je pro prodávajícího nanejvýš důležité vyklidit sklad nebo včasné vyložit vozidlo použité k přepravě zboží.¹⁴¹

Posledním případem je porušení jiných povinností, kdy je kvalifikace porušení na podstatné a nepodstatné velmi složitá a často sporná. Těmito případy mohou být například porušení dodání plánu, materiálu, uskutečnění reklamy a jiné.¹⁴²

5.4.2 Zrušení smlouvy po uplynutí dodatečné lhůty

Z dikce Úmluvy vyplývá, že se tato možnost týká pouze porušení povinnosti platit kupní cenu a převzít (odebrat) zboží, nikoli jiných povinností. Z článku 54 Úmluvy potom plyne, že přípravné kroky podniknuté za účelem placení kupní ceny jsou součástí povinnosti placení a spadají tak do rámce písm. b) odstavce prvního článku 64 Úmluvy. Stejně tak pod rozsah tohoto

¹³⁸ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 663.

¹³⁹ Fixní smlouvou je smlouva, kde je přesně stanovena doba plnění a ze smlouvy nebo z povahy věci vyplývá, že na opožděném plnění nemůže mít věřitel zájem.

¹⁴⁰ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 284.

¹⁴¹ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 664.

¹⁴² TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 284.

článku spadají i jiné povinnosti kupujícího v souvislosti s převzetím zboží jako například spolupráce s prodávajícím ve světle článku 60 Úmluvy, pod kterou si lze představit třeba specifikaci zboží kupujícím.¹⁴³ V případě porušení těchto primárních povinností je zřejmé, že se nemusí jednat o podstatné porušení, nýbrž lze smlouvu zrušit i pro porušení nepodstatné, a to po uplynutí dodatečné lhůty k plnění, popřípadě po odmítnutí kupujícího plnit. Marné uplynutí dodatečné lhůty se tak rovná odmítnutí plnění kupujícím.¹⁴⁴

5.4.3 Zrušení smlouvy a její účinky

Ke zrušení smlouvy je potřeba projevu vůle prodávajícího, který nemá stanovenou formu. Může se tedy uskutečnit písemně, ústně či podáním žaloby. Dojití není podmínkou účinnosti. Riziko dojití nese kupující, avšak prodávající musí zajistit dodržení lhůty podle článku 64 odst. 2 Úmluvy a obstatat adekvátní způsob zprostředkování (dopravy). Projev vůle může vzít prodávající zpět kdykoli před dojitím předchozího projevu. Z projevu musí vyplývat jasně a srozumitelně vůle prodávajícího zrušit smlouvu. Převažujícím názorem je, že nepostačuje konkludentní projev vůle. Tento je vázán lhůtou, a to tak, že projev musí být učiněn, dokud kupující nezaplatí kupní cenu, resp. nepřevezme zboží. Právní následky zrušení smlouvy jsou upraveny v článku 81 až 84 Úmluvy. Právo na zrušení smlouvy je vyloučeno, způsobí-li sám prodávající porušení smlouvy kupujícím. Jedná se o případy, kdy prodávající neumožní kupujícímu zboží převzít nebo mu v převzetí brání (článek 80).¹⁴⁵ Pro aplikaci článku 80 Úmluvy je zásadní, aby jednání jedné smluvní strany bylo podstatnou okolností, která způsobila nesplnění povinnosti druhou stranou. Proto není adekvátní, aby prodlení se zaplacením kupní ceny ze strany věřitele (kupujícího) vedlo zpravidla k vyloučení odpovědnosti podle článku 80 Úmluvy. Naopak nepřevzetí zboží má za následek použití tohoto článku, jestliže dlužník řádně nabídl předání zboží anebo věřitel bez předchozího oznámení nepřevzal.¹⁴⁶

¹⁴³ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 665.

¹⁴⁴ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 285.

¹⁴⁵ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 285.

¹⁴⁶ LEIBLE, S., MÜLLER, M. Die Reichweite von artikel 80 CISG. IHR, 2013, č. 2, s. 49.

Pro snazší pochopení rozdílu mezi písm. a) a písm. b) článku 64 odst. 2 Úmluvy je potřeba tyto definovat. Rozhodujícím kritériem je zde „pozdní plnění“. Všechny případy pozdního plnění totiž spadají pod rámeček článku 64 (2) (a), zatímco všechna ostatní porušení smlouvy pod rozsah článku 64 (2) (b).¹⁴⁷ Opožděným plněním ve smyslu článku 64 odst. 2 písm. a) Úmluvy se rozumí úplné zaplacení kupní ceny po splatnosti, nikoli pouze její včasná částečná úhrada. Dále se tímto rozumí i zaplacení kupní ceny na nesprávném místě či v nesprávné měně. Přestože smlouva časově neomezuje právo na zrušení explicitně, může se tak stát právě samotným jednáním kupujícího. Splní-li kupující, i když opožděně, ztrácí prodávající své právo na zrušení smlouvy poté, co se o tomto dozví. Jelikož je cílem Úmluvy primárně zachovat smlouvu, dává tato možnost kupujícímu dodatečně splnit, oznámit toto prodávajícímu a zamezit tak výkonu jeho práva na zrušení smlouvy.¹⁴⁸ Kupující se však porušení smlouvy může dopustit nejen pozdním placením kupní ceny, ale i porušením povinnosti zboží převzít, povinnosti dodávky materiálu či montáže. Článek 64 odst. 2 písm. b) Úmluvy, který upravuje lhůtu k výkonu práva zrušit smlouvu stanoví, že předmětná lhůta začíná běžet poté, co se prodávající o porušení dozvěděl nebo musel dozvědět. Byla-li ustanovena dodatečná lhůta, může prodávající smlouvu zrušit v přiměřené lhůtě po jejím uplynutím. Přiměřenou lhůtou se rozumí relativně krátký časový úsek viz článek 49 Úmluvy. Jedná se o prekluzivní lhůty. Nedodrží-li prodávající výše zmíněné lhůty, ztrácí právo na zrušení smlouvy.¹⁴⁹ Právo na zrušení smlouvy prodávajícím je vyloučeno, způsobil-li sám prodávající porušení smlouvy kupujícím. Jedná se o situace, kdy neumožnil kupujícímu převzetí zboží nebo jeho účast na převzetí či mu v převzetí dokonce bránil.¹⁵⁰

Praktickým příkladem je situace, kdy kupující nezaplatí kupní cenu včas a prodávajícímu vznikne právo na zrušení smlouvy buď proto, že neplnění představuje podstatné porušení smlouvy 64 (1) (a) nebo proto, že platba není provedena v dodatečné lhůtě stanovené prodávajícím 64 (1) (b). Pokud však kupující následně platbu provede a prodávající si je tohoto vědom, ztrácí právo na zrušení smlouvy na základě článku 64 (2) (a). Jiným příkladem je situace,

¹⁴⁷ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 666.

¹⁴⁸ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 286.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 287.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 285.

kdy kupující poruší obě své povinnosti – zaplatit kupní cenu a převzít zboží, ale pouze na základě porušení platební povinnosti může být smlouva zrušena, čímž prodávající ztrácí své právo na základě článku 64 (2) (a), pokud kupující zboží následně zaplatí a prodávající se o tomto dozví, bez ohledu na to, zda si následně kupující zboží převezme. Pokud však porušení povinnosti převzít zboží dá samo o sobě vzniknout právu na zrušení smlouvy, existuje toto právo současně s právem na zrušení smlouvy z důvodu porušení platební povinnosti, a to samostatně.¹⁵¹

5.5 Specifikace zboží prodávajícím

*„(1) Jestliže má kupující podle smlouvy určit formu, velikost nebo jiné vlastnosti zboží a neučiní tak ve smluvené nebo přiměřené lhůtě po dojití žádosti prodávajícího, může je prodávající sám určit podle potřeb kupujícího, jež mu mohou být známy, aniž nejsou dotčena jiná práva, která může mít. (2) Jestliže prodávající provedl určení sám, musí oznámit podrobné údaje o tom kupujícímu a stanovit přiměřenou lhůtu, v níž kupující může učinit rozdílné určení. Jestliže kupující tak neučiní po dojití takového sdělení v určené lhůtě, je určení provedené prodávajícím závazné.“*¹⁵² Článek 65 Úmluvy slouží k vyplnění mezer v kupní smlouvě v situacích, kdy kupující nespecifikuje jím objednané zboží. Kupující je totiž povinen určit jednotlivé znaky a vlastnosti zboží, kterými jsou například forma, barva či rozměry zboží. Předmětné ustanovení zakládá právo prodávajícího vyplnit tuto mezeru svým rozhodnutím za současného respektování práv obou smluvních stran, neboť postrádá-li smlouva specifikaci výše zmíněných vlastností, nezakládá to ještě její neplatnost, ale tyto musí být doplněny, aby mohlo dojít ke splnění účelu smlouvy.¹⁵³ Článek 65 je významný, protože ačkoli není určen předmět prodeje, stále může existovat účinná smlouva. Jeho praktický význam spočívá především v tom, že právo prodávajícího na upřesnění mu usnadňuje nejen plnění, ale také právo požadovat náhradu škody. Výkon práva prodávajícího, učinit chybějící specifikaci, v konečném důsledku představuje konkrétní plnění. Důležitý je také fakt, že se nepoužije článek 28 Úmluvy, neboť článek 65

¹⁵¹ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 669.

¹⁵² Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

¹⁵³ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 288.

Úmluvy umožňuje prodávajícímu vymáhat plnění sám a není zde proto potřeba „posuzovat toto konkrétní plnění“.¹⁵⁴

Předpokladem výkonu tohoto práva prodávajícího je marné uplynutí přiměřené lhůty stanovené prodávajícím vůči kupujícímu pro dodatečné vymezení zboží, jejíž délka se řídí okolnostmi konkrétního případu. Teorie stanoví, že není-li lhůta stanovena smluvně, dostává se kupující do prodlení poté, kdy mu došla příslušná výzva prodávajícího k určení chybějících znaků a uplynula-li mu dodatečně stanovená lhůta k doplnění. Běh této lhůty počíná dojitím žádosti (výzvy) prodávajícího kupujícímu. A contrario, pod záštitou tohoto článku neřešíme stanovení kupní ceny, které upravuje článek 14 spolu s článkem 55 Úmluvy, řešení otázek, které byly ve smlouvě cíleně neupraveny a ponechány k volbě kupujícímu a tento se neuplatní ani tehdy, vztahuje-li se právo kupujícího na to, zda vůbec hodlá zboží převzít.¹⁵⁵

Prodávajícímu je v tomto ustanovení uloženo, aby při využití práva na specifikaci zboží dodržel tři podmínky. Jedná se o povinnost brát ohled na kupujícího a tento úkon mu oznámit, s tím že takové sdělení nabývá účinnosti poté, kdy došlo kupujícímu. Dále má povinnost zabývat se reakcí kupujícího na jím stanovenou specifikaci zboží a umožnit mu určení specifikace odlišné v přiměřené lhůtě. Prodávající nesmí v průběhu této lhůty uplatňovat žádné jiné prostředky právní ochrany. S tímto dále souvisí i právní následky. Pokud totiž prodávající ve své specifikaci nerespektuje práva kupujícího nebo nedodrží požadavky dle článku 65 odst. 2 Úmluvy, nemůže být tato závazná a kupujícímu trvá právo na opravu této vady.¹⁵⁶ Naproti tomu, nevyjádří-li se kupující ve lhůtě k oznámení prodávajícího, je řádná a včasná specifikace zboží provedená prodávajícím závazná a stává se obsahem smlouvy. Stejně tak vysloví-li kupující se specifikací zboží nesouhlas, avšak sám specifikaci neoznámí. Pouhé odmítnutí totiž není dostačující a kupující má povinnost formulovat pozitivní alternativy specifikace. Prodávající má mimo jiné, neprovede-li kupující ani přes výzvu dodatečnou specifikaci zboží, právo využít podle předmětného článku jiné prostředky právní ochrany jako je zrušení smlouvy či právo na náhradu

¹⁵⁴ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 672.

¹⁵⁵ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 288.

¹⁵⁶ SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. s. 673.

škody. Provedl-li prodávající specifikaci, nese důkazní břemeno ohledně prokázání, že se jednalo o specifickou koupi a kupující její specifikaci řádně neprovedl. Naopak kupující je potom povinen prokázat, že prodávající při specifikaci nevzal řádně v potaz jeho potřeby.¹⁵⁷ Soudní rozhodnutí a rozhodčí nálezy týkající se provedení článku 65 Úmluvy či jeho citace jsou však velmi vzácné.¹⁵⁸

¹⁵⁷ TICHÝ, L. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 290.

¹⁵⁸ UNCITRAL *Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods*. Organizace spojených národů, 2012. s. 313. (<http://www.uncitral.org/pdf/english/clout/CISG-digest-2012-e.pdf>).

6 Stručné srovnání institutu povinností kupujícího z pohledu české právní úpravy a Úmluvy OSN o mezinárodní koupi zboží

Pokládám si otázku, zda má existence mezinárodní úpravy vliv na české soukromé právo. V České republice panuje poměrně shoda, že Úmluva představuje nejuspěšnější unifikaci hmotného práva na úrovni unifikace mezistátní.¹⁵⁹

Vztahů mezi Úmluvou a českým soukromým právem lze najít několik. Základním kodexem v českém právním řádu je Nový občanský zákoník¹⁶⁰ (dále jen „OZ“), který nabyl účinnosti v roce 2014 a staví se do role obecného kodexu¹⁶¹. Ponechává tak na základě zásady *lex specialis derogat legi generali* neboli zásady speciality¹⁶² prostor jiným právním předpisům. OZ takto upravuje právě i vztah k Vídeňské úmluvě, neboť Úmluva upravuje jen určitou část působnosti OZ. Právě přednost Úmluvy je jednou z nejvýznamnějších vlastností, protože díky tomu nedochází k jejímu střetu s vnitrostátním právem. Ze vztahu Úmluvy a OZ vyplývá, že obecně je nejprve nutné přihlížet k Úmluvě a až poté k vnitrostátním normám. Při výkladu o srovnání úprav Úmluvy a OZ považuji za vhodné začít systematikou členění obou právních úprav. Zákonodárce totiž skrze ni rozčleňuje danou právní normu a napomáhá tak k jejímu správnému výkladu. OZ upravuje kupní smlouvu ve své části čtvrté zabývající se relativními majetkovými právy. Konkrétně je tato část rozdělena na dvě hlavy, z nichž v hlavě I jsou uvedena všeobecná ustanovení o závazcích a v hlavě II závazky z právních jednání, kde je právě v rámci jejího prvního dílu upraven převod věcí do vlastnictví jiného, který je dále dělen a v oddílu dva je upravena koupě. Na základě kupní smlouvy vznikají nejčastěji závazkové vztahy. Úprava koupě v OZ je širší než úprava ve Vídeňské úmluvě. V Úmluvě se samotnou úpravou kupní smlouvy zabývají především části II a III, kde je upraven proces kontraktace a práva a povinnosti stran. Proto co se týče systematiky, lze dojít k závěru, že oba právní předpisy upravují kupní smlouvu prostřednictvím obecné a zvláštní části. Srovnáme-li část druhou Úmluvy (články 14–23) s jednotlivými ustanoveními občanského zákoníku, lze dojít k závěru, že byť modifikovaně, má

¹⁵⁹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, DRLIČKOVÁ Klára. Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží – ano či ne? 1. vydání Brno: Masarykova Univerzita, 2012. s. 13.

¹⁶⁰ Aktuální znění: zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶¹ Znění § 9 odst. 2 OZ: „*Soukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy se řídí občanským zákoníkem v tom rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy. K zvyklostem lze hledět tehdy, dovolává-li se jich zákon.*“

¹⁶² ELIÁŠ, Karel. a kol., *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. s. 69.

každé ustanovení své zastoupení (obdobu) v OZ. Co se týče části třetí Úmluvy, je úprava rozsáhlejší. Jelikož je tato práce zaměřena na povinnosti kupujícího, zaměřím se v následujících řádcích pouze na srovnání této kapitoly.

Srovnáme-li jednotlivé články Úmluvy s OZ, dojdeme k závěru, že Úmluva upravuje povinnosti kupujícího podrobněji, i když pouze z obecného hlediska. Občanský zákoník naproti tomu stanovuje povinnosti kupujícího v pouhých třech ustanoveních. Je však důležité říci, že je zde jiná struktura úpravy, neboť je úprava rozčleněna na pododdíly, ve kterých se zákoník zabývá nejen obecnými ustanoveními koupě, ale například podrobněji rozlišuje mezi koupí movitých či nemovitých věcí, vedlejšími ujednáními při kupní smlouvě či zvláštními ustanoveními o koupi závodu či prodeji zboží v obchodě, ve kterých jsou některé povinnosti kupujícího rovněž upraveny.

Lze tedy shrnout, že právní úprava obsažená v OZ ve srovnání s Úmluvou je systematicky uspořádána odlišně a je proto složité tyto dvě porovnávat. Úmluva je koncipována obecněji, zatímco OZ poskytuje úpravu systematicky členěnou na zvláštní způsoby koupě, jak již bylo ostatně řečeno výše.

7 Závěr

Předkládám tímto svou diplomovou práci v rámci ukončení mého pětiletého studia. Při závěrečném zhodnocení práce musím uvést, že si předmětné téma zaslouží detailnější zkoumání a pozornost zaměřenou na jednotlivé instituty týkající se povinností kupujícího obsažené ve Vídeňské úmluvě. Z tohoto důvodu se má práce zabývala jen základními povinnostmi kupujícího z pohledu Vídeňské úmluvy tak, aby sloužila pro srozumění se základními povinnostmi kupujícího a mohla pak následně posloužit k navázání na jednotlivé konkrétní instituty. Jednotlivé konkrétní instituty jsou v práci zmíněny, avšak slouží spíše k základnímu přehledu a problematice povinností kupujícího dle této Úmluvy.

Práce postupuje systematicky a z počátku používá jazykový a historický výklad. V prvních dvou kapitolách souhrnně popisuje obecnou charakteristiku Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. V rámci těchto kapitol nám historický exkurz poskytuje stručný přehled jejího vzniku, a to z důvodu celkové ucelenosti práce.

V první řadě je v této diplomové práci vymezen pojem kupní smlouvy v mezinárodním prostředí k tomu, aby se práce mohla povinnostmi kupujícího vůbec zabývat. Úmluva sama kupní smlouvu nedefinuje, lze však vycházet z jejího článku 50 a 53, které stanovují základní náležitosti, které musí kupní smlouva obsahovat. Je zde popsán také vznik samotné Vídeňské úmluvy spolu s důvody jejího vzniku. Tento historický exkurz popisuje nynější podobu Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží a její platnost, která je důležitá pro její následnou aplikaci.

Dále je v práci, v rámci obecné charakteristiky, popsána struktura Vídeňské Úmluvy a její uplatnění, která obsahuje významné výkladové pravidlo, které stanoví, že se jedná o mezinárodně unifikovaný právní předpis, který je nutno vykládat v souladu se specifickými zásadami a principy, které jsou v této práci rovněž podrobně rozebrány. Práce detailně rozebírá jednotlivé podmínky aplikovatelnosti a dochází k závěru, že pokud jsou naplněny čtyři základní předpoklady, a to: mezinárodní prvek, existence kupní smlouvy, zboží, jakožto předmět kupní smlouvy Úmluvou nevyločen a neexistence odchylných ujednání, je Úmluva z formálního hlediska bezprostředně aplikovatelná.

Poté je podrobně analyzován předmět úpravy Úmluvy, kterým je samotná kupní smlouva. Pojem kupní smlouvy není Úmluvou výslovně definován, ale její základní znaky dané povinnostmi kupujícího a prodávajícího jsou z této Úmluvy dovozovány. Vycházet se dá z výše

zmíněných článků 50 a 53, které uvádějí essentialia negotii kupní smlouvy. Jedná se o povinnost kupujícího zaplatit kupní cenu a zboží převzít, a povinnost prodávajícího umožnit nabytí vlastnického práva k věci.

Na tyto obecné ustanovení následně práce navazuje výčtem a rozbořem jednotlivých konkrétních povinností kupujícího plynoucí z této Úmluvy, čímž práce naplnila svůj hlavní cíl. Mezi tyto povinnosti patří náležitosti, které vyplývají ze samotné podstaty kupní smlouvy, a to určení ceny, dodání zboží, splatnost, jakožto další náležitosti, které přispívají k dosažení cíle stran, kterým je nabytí vlastnického práva spolu se zaplacením kupní ceny. Třetí kapitola jednotlivé náležitosti vykládá ve světle Úmluvy, mezinárodní praxe a zvyklostí stran. Podrobně interpretuje jednotlivé články týkající se povinností kupujícího, jednak dle jazykového výkladu, a dále také dle systematického, logického a teleologického výkladu, jelikož jedině spojením těchto výkladových metod lze komplexně porozumět této právní úpravě. Pro souhrnné pochopení článků obsahujících povinnosti kupujícího je třeba vnímat jednotlivé články ve vzájemné spojitosti a návaznosti tak, jak byl zamýšlený účel této Úmluvy. Pro případné mezery v úpravě, týkající se povinností kupujícího, může sloužit také judikatura Soudního dvora Evropské unie, mezinárodní obchodní zvyklosti nebo základní zásady a principy, ze kterých Vídeňská úmluva vychází.

Posléze se práce zaměřuje na samotné převzetí dodávky, které je upraveno v článku 53 a 60 Úmluvy. Smyslem těchto článků je nejen povinnost zboží převzít, ale také právo kupujícího zboží odmítnout. Článek 60 tedy obsahuje podmínky uplatnění výjimek z povinnosti kupujícího převzít zboží a zároveň mu umožňují zboží odmítnout. Nejedná se tedy o svévolné odmítnutí převzetí zboží. Kupující musí naplnit předpoklady stanovené v tomto článku tak, aby toto bylo v souladu s právem.

V páté kapitole jsou interpretována práva prodávajícího při porušení smlouvy kupujícím. Kromě výše vymezených povinností kupujícího je potřebné zmínit práva prodávajícího, která slouží jednak na jeho ochranu, jednak k dosažení cíle kupní smlouvy. Ve Vídeňské úmluvě, jsou tato práva upravena a systematicky zařazena v její části třetí, kapitole první, oddílu třetím. Práva prodávajícího při porušení smlouvy kupujícím jsou charakteristická třemi znaky: úprava je ovládána principem efektivní realizace kupní smlouvy, v zásadě je vyloučeno používat národních právních úprav a preference ostatních prostředků ochrany, které umožňují zachování smlouvy před právem na zrušení smlouvy.

Zrušit smlouvu lze tedy pouze za podmínek daných Úmluvou. Úmluva rozlišuje mezi podstatným a nepodstatným porušením smlouvy. Mezi zněním Úmluvy a teorií nepanuje shoda. Zatímco teorie při porušení smlouvy dochází k závěru, že celá kupní smlouva je neplatná, dle znění Úmluvy tomu tak není. Dle Vídeňské úmluvy totiž dochází ke zrušení pouze dílčího plnění. K tomuto závěru se přikláním i já, neboť je v zájmu obou stran, aby závazek obsažený v kupní smlouvě byl naplněn v co největším možném rozsahu. Tomu svědčí i fakt, že nedodání zboží ve stanovené lhůtě samo o sobě nevede ke zrušení smlouvy, s výjimkou smluv fixních, kde je doba splnění podstatnou náležitostí a na pozdějším plnění nemá kupující zájem. Subjekt v pozici kupujícího musí poskytnout dodatečnou lhůtu ke splnění ujednaného plnění. Pokud se strany dovolávají zrušení smlouvy Vídeňská úmluva neupravuje formu tohoto zrušení. Může se tedy uskutečnit písemně, ústně či podáním žaloby. Co je zajímavé je, že toto zrušení nemusí dojít druhé straně proto, aby nabylo účinnosti.

V poslední kapitole je potom obsažena komparace institutu povinností kupujícího z pohledu české právní úpravy a Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. Povinnosti kupujícího z pohledu české právní úpravy jsou obsaženy v Občanském zákoníku, který je v českém právním řádu postaven jako *lex generalis*, což znamená, že speciální úpravy, v tomto případě Vídeňská úmluva, mají přednost před použitím Občanského zákoníku. Nemělo by tedy docházet ke střetům mezi Občanským zákoníkem a Vídeňskou úmluvou. Co se týká obsahové stránky jsou oba zákony upraveny systematicky odlišně, zatímco Občanský zákoník má pouze pár obecných ustanovení a následně se zaměřuje na jednotlivé druhy kupních smluv, Vídeňská úmluva obsahuje ustanovení vztahující se na všechny druhy kupních smluv dohromady. Nelze tedy přesně říci, která úprava je podrobnější, jelikož obě právní úpravy jsou pojaty zcela odlišně, přestože obsahují shodnou materii.

Mezinárodní kupní smlouva, jako základní nástroj obchodu, je vykládána v co nejširším smyslu a je doplňována především rozhodovací praxí soudů. Lze konstatovat, že soudní praxe Úmluvu prohlubuje, nikoli chrání národní právní řády. Právní jistota stran je tak snížena. Soudy Úmluvě přiznávají aplikační přednost před kolizními normami mezinárodního práva soukromého, které určují rozhodný právní řád. Rozhodnutí soudů a rozhodčích orgánů hrají významnou roli při výkladu jednotlivých článků Úmluvy a při jejich aplikaci. Rozhodnutí soudů sice nejsou závazná, ale převládá snaha vykládat Vídeňskou úmluvu jednotně.

Sama za sebe se odvažuji prohlásit, že jsem splnila cíl práce, který jsem si v jejím úvodu vytyčila, neboť prostudováním dané materie jsem se utvrdila v náročnosti této právní úpravy. Současně jsem také získala relativně podrobný přehled o problematice povinností kupujícího dle Vídeňské úmluvy a s nimi ruku v ruce jdoucích zásadách a principech, na kterých Úmluva stojí a v jejichž souladu musí být vykládána.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

BUTLER, Allison. *A Practical Guide to the CISG: Negotiations through Litigation*. 2. vydání. Aspen Publishers, 2007. 452 s. (<http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/butler6.html>)

HUBER, Peter. MULLIS Allastair. *The CISG: a new textbook for students and practitioners*. München: Sellier, 2007. 408 s.

JANSSEN, André, MEYER, Olaf. (Eds.). *CISG Methodology*. Sellier, European Law Publishers GmbH, Munich, 2009. 395 s.

KANDA, Antonín. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku*. Linde Praha a.s., Praha 1999. 307 s.

KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015, 430 s. Právnické učebnice.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Kupní smlouva v mezinárodním obchodním styku*. Brno: Masarykova univerzita, 1993. Právnické sešity. 58 s.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda, DRLIČKOVÁ Klára. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží – ano či ne?* 1. vydání Brno: Masarykova Univerzita, 2012. 269 s.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2006. 555 s.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Závazky ze smluv a jejich právní režim*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2010. 273 s.

SCHLECHTRIEM, Peter, BUTLER, Petra. *UN Law on International Sales: The UN Convention on the International Sale of Goods*. Springer Berlin Heidelberg, 2008. 352 s.

Komentáře:

ELIÁŠ, Karel. a kol., *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s.

SCHLECHTRIEM, Peter a Ingeborg H. SCHWENZER, ed. *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods (CISG)*. 2nd (English) ed. Oxford: Oxford University Press, 2005, lxxxii. 1149 s.

Secretariat Commentary on United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1987. Dostupné na: <http://www.cisgonline.ch>

TICHÝ, LUBOŠ. *CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017. 440 s.

UNCITRAL Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. Organizace spojených národů, 2012. 694 s. (<http://www.uncitral.org/pdf/english/clout/CISG-digest-2012-e.pdf>)

Právní předpisy:

Aktuální znění: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

Aktuální znění: zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Odborné články:

DOBIÁŠ, Petr. *Vídeňská úmluva o smlouvách o mezinárodní koupi zboží v recentní judikatuře německých soudů*. *Obchodněprávní revue*. 2015, 7(6), 164-172.

KANDA, Antonín. *Zásady mezinárodních obchodních smluv, nový trend ve vývoji závazkového práva*. *Právník*, 1999, č. 2, s. 105–124.

LEIBLE, S., MÜLLER, M. *Die Reichweite von artikel 80 CISG*. *IHR*, 2013, č. 2, 45–50.

ŽÍDEK, Petr. *Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží: specifika výkladu mezinárodně unifikovaného právního předpisu*. *Právní fórum*. Praha: ASPI Publishing, 2008, 5(3), 81-89.

Judikatura

Rozsudek Vrchního zemského soudu v Saarbrückenu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 U 75/09, publikováno V *IHR*, 2010, č. 5.

Rozsudek SSD ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. VIII ZR 94/13.

Abstrakt

Tato práce poskytuje čtenáři přehled o základním právním předpisu upravujícím kupní smlouvu na mezinárodní úrovni, kterým je Vídeňská úmluva o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. Konkrétně se tato zaměřuje na jednotlivé povinnosti kupujícího plynoucí z této Úmluvy. Práce čerpá především z textu právní úpravy zakotvené v Úmluvě OSN o mezinárodní koupi zboží a publikovaných komentářů týkajících se této Úmluvy. Práce podrobně analyzuje povinnosti plynoucí ze samotné právní úpravy, doplněné o rozhodovací praxi soudů a poznatky plynoucí z monografií, jakožto pramenu práva.

Klíčová slova

Úmluva, Vídeňská úmluva, koupě, zboží, povinnosti, kupující, prodávající, mezinárodní právo, kupní smlouva.

Abstract

The thesis provides the reader with an overview of the fundamental legislation governing the contract of sale at the international level, which is the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. The thesis mainly focuses on the individual obligations of the buyer resulting from this Convention. It draws from the text of the legislation contained in the UN Convention on the International Sale of Goods and published commentaries related to this Convention. The thesis summarizes in detail obligations arising from the legislation itself, supplemented by the case law and a number of monographs, as a source of law.

Keywords

Convention, Vienna Convention, sale, goods, obligations, buyer, seller, international law, contract of sale.